

Štev. 21.

Na Dunaju, 14. novembra 1898.

Letnik XI.

Nemška irredenta pa sistem.

Schönerer je 5. nov. v državnem zboru Dunajskem porabil priliko, da je jedenkrat bez ovinkov povedal v glavnih potezah vse to, kar je mislil in za kar deluje in piše uže davno. Z zavestjo je povdarjal, da more svoje misli odkrito razodeti le pod zaščito imunitete v državnem zboru. Napadal je armado, vlado in dinastijo. Armada se mu zdi nezanesljiva za nemško zvezo, češ, da vlada v njej babilonska zmešnjava. Kakor znano, on bi želel, da bi v armadi ne smeli vojaki niti besedice izpregovoriti drugače, kakor v nemškem jeziku. Ko bi se izpolnila njegova želja, prenehala bi nakrat babilonska zmešnjava, in v naši skupni vojski bi bilo zopet vse v redu. V državni politiki vidi Schönerer protinemški sistem, vsled katerega mu je nemški narod v Avstriji v hudem položaju. Pravi sicer, da radi tega Nemci nočejo iskati pomoči v nemškem cesarstvu; zanaša pa se on na cesarja Viljema, ki je obečal zvanjnim Nemcem pomoči, kedar bi ga prosili za njo. Schönerer meni, da je cesar Viljem II. pri tem mislil sosebno na avstrijske Nemce, a sedaj da so cesarju Viljemu II. še vezane roke. Schönerer radi tega želi, da bi se najskoreje zrušila zveza z Nemčijo; potem bi cesar Viljem II. tudi gledé na avstrijske Nemce izvršil to, kar je obečal v obče zvanjanjem Nemcem. Schönerer je izrazil se naravnost v smislu, da želi razpad Avstrije.

Najoži somišljeniki so Schönererju ploskali, in Wolf je zaklical emfatiški: „Hurrah, Alldeutschland!“; (hura Vsenemčija!) Druge nemške stranke pa so molčale; ministrski predsenik gr. Thun pa je takoj vstal ter ogorčen branil armado, vladno postopanje ter izjavil, da na take besede je treba odgovoriti z molčanjem. Rekel je, da kljubu Schönererju in Wolfu ostane avstrijska misel.

Konstatovati je treba, da se je zgodilo prvikrat, da je vlada z ministrskih stolov imenovala Schönererja in Wolfa v tistem smislu, v katerem delujeta za povečanje slave pruskega kralja in Pangermanije.

V naslednji seji so Schönererjanci s ponosom potvrdili, da mislijo takó, kakor je govoril Schönerer. V tej seji je Poljak Jaworski v imenu poljskega kola in desnice izrazil obžalovanje, da je so se sploh tak besede slišale v Dunajskem državnem zboru. V imenu nemških veleposestnikov je obsodil Schönererjev govor državni posl. Stürgkh.

Schönerer je odkrit človek in agitator; jedino, kar laže, je to, da označuje položaje Nemcev avstrijskih kot neznosno. A s to lažjo si pomaga, ker ne more drugače agitovati v današnjih dneh. Schönererju in njegovim somišljenikom ne velja Avstrija za domovino; Schönerer sam je v držav. zboru rekel, da nemška zemlja je njemu in somišljenikom sveta domovina, za katero se hočejo boriti, če treba, s krvjo in mečem. Schönerer je po svojem Linškem programu sosebno poslednjih 15 let deloval za odcepljenje Galicije in Dalmacije, da bi se toliko laže ponemčili Čehoslovani in Slovenci ter takó laže priklopili Velikonemčiji. On smatra razun Galicije in Dalmacije vse tostranske, v držav. zboru zastopane dežele kot historične dežele, ki so pripadale Nemškemu Bundu, in bi torej morale pripasti Pangermaniji. Za ponemčenje Čehoslovancev in Slovencev zahteva Schönerer nemški kot državni jezik, in kakor smo videli, nemški jezik v armadi od zgoraj navzdol do prostega vojaštva, bez najmanjše izjeme. Schönerer pozna političski katekizem pok. Bismarcka in vé, da tudi v Alzaciji pa Loreni nemčijo sedaj v posebni meri tudi s pomočjo vojnega jezika, in isto sredstvo naj bi pomagalo pangermanskim ciljem tudi v avstrijski skupni vojski. Schönerer ne razločuje tehniške umestnosti občega jezika le na zgorej, temveč hoče, da bi se v polit. upravi in skupni vojski rabil do najnižih mest nasproti skupnemu naseljenju in preprostemu vojaštvu.

Po Schönererju mora obveljati hegemonija nemškega jezika in nemškega naroda i nadalje; za Avstrijo mu je le toliko mari, kolikor bi služila tej hegemoniji. Ako bi naša država ne hotela dejanski pridržati Nemcem te hegemonije, potem bi Schönerer najrajši videl, da se poruši zveza z Nemčijo, in da bi nemški cesar dobil kako drugo zaveznico, s katero bi Nemčija obračunila z Avstrijo.

Do te stopinje jo je Schönerer uže pritiral, kakor je bez ovinkov razodel 5. nov. v držav. zboru.

Da bi bil Schönerer sam tak, kakoršen je, ne poštevali bi mnogo njegovega postopanja. A Schönerer je sam izjavil, da nemško naseljenje n. pr. v Hebskem okraju je njegovega mišljenja, in Wolf se je izrazil, da četiri petine nemškega naroda na Češkem misli takó, kakor on pa Schönerer.

Avstrijski državniki so dolgo mirno gledali, kakó se je razprostirala velikonemška propaganda v Avstriji; prezirali so, da nemška mladina vseh nemških vseučilišč avstrijskih, od severa do juga, od zapada do vstočnih

mej Bukovine, v veliki večini, in tudi znaten del nemških srednješolcev je uže v taboru Schönererja in Wolfa. To je najbolj razvidno iz Schönererjevega lista „Unverfälschte Deutsche Worte“, in pa iz Wolfovega dnevnika „Ostdeutsche Rundschau“, potem iz postopanja velikošolske nemške mladine na shodih, ob komerzih itd.

Schönererjev in Wolfov tabor je bolj odkrit, v tem ko so mnoge nemške stranke v nacionalni politiki farizejske, prave politiške hinavke.

Pokrivanja in zakrivanja pa je sedaj konec, in gr. Thun sam je bil prisiljen konstatovati irredentovsko delovanje Schönererja in Wolfa. S tem dogodkom, ki bi bil moral priti uže davno, bi bilo dokazano, da je potrpežljivosti tudi na zgorej konec. Nobena druga država bi ne bila toliko potrpežljiva, kakor je Avstrija gledé na postopanje severne nemške in južne ital. irredente, in zgodovina prošlega desetletja uči, da totranske vlade niso bile vselej jednako potrpežljive, zlasti tedaj ne, kečar se je kazala navidezna potreba, krotiti kako slovansko stranko, kak slovanski narod.

V Avstriji poštevaljo malone izključno le nemški tisk; za slovanske novine sene zmenijo, in stvari so bile take, da, kečar se je zdelo nemški taktiki umestno ovajati Slovane, so nemške novine takoj dosegle posleodovanje slovanskih strank.

Da bi bile slovanske stranke postopale v drž. zboru ali da bi razsajale zunaj takó, kakor so postopale nemške stranke od dne objavljenja Badenijevih jezikovnih naredeb pa do danes, bila bi jih zadela vsa druga usoda, katero si moremo predočiti le po analogijah večkratnih persukcij na Češkem.

Odkriti in prikriti nemški in ital. irredenti se doslej ni pripetelo nič, čisto nič hučega; zato ste pa obe do skrajnosti predrzni in neznosni nasproti vladi in slovanskemu naseljenju.

Nemška irredenta, katerega termina se je sedaj oprijel tudi Wolf, pripravlja nemško naseljenje, zlasti pa šolsko mladino na odpad od države in hoče med tem časom bezuslovno pridržati hegemonijo nemškega naroda nad ostalimi totranskimi narodi. Druge zmernejše nemške stranke niso toliko irredentovske, kolikor hegemonistiške. Med poslednjimi so celó nemški kršč. socijalci z Liechtensteinom in Luegerjem na čelu. Ta gospoda pozablja, da Avstrija ima svoj obstanek jedino v jednako-pravnosti svojih narodov. Stara ljubezen do skupne domovine ostane in se okrepi jedino s stališča jednakega prava. Tisti narodi in tiste stranke torej, kateri hočejo imeti hegemonijo nad drugimi narodi, ne delajo za obstanek in moč države, temveč za njeno oslavljenje. Ta resnica se dostaje ne le Nemcev, temveč tudi Madjarov, potem poljskega plemstva in Italijanov.

V Avstriji mora postati ta resnica aksijom za narode in državnike; kdor gori za hegemonijo, ta ni pravi prijatelj Avstrije. To, kar je državi v resnici potrebno za centralno upravo in skupno vojsko, jej narodi ne odrečejo. Narodi ne potrebujejo nobenih hegemonistov, ki pod pretvezo pristranskih interesov zagovarjajo jednoto države s tem, da jej à la Schönerer vsiljujejo državne in armadne jezike; na to stran so narodi v skupnosti tudi pametni in večji dovolj, da dajo državi in njeni armadi, kar jej gre. Na vse druge strani pa hočejo tudi oni živeti, a ne za povečanje Germanije, temveč za okrepčenje samih sebe in skupne monarhije.

Ako pa država v svojem interesu ne more in ne sme podpirati hegemonistiških stremljenj, sledi za njo

dolžnost, da izvrši za vse narode njih nacionalno jednako-pravnost. Podeljenje te se ne more smatrati kakim darom; narodna jednako-pravnost je zagotovljena v ustavi, in kar ustava velevala, je dolžnost izvršiti, naj hegemonisti in irredentisti grože še toliko.

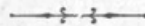
Ako ne morejo državniki izvršiti narodne jednako-pravnosti potom parlamenta, imajo v skrajni sili §. 14. ustave za drugo in tudi to izvršenje. Če se druge potrebe izvršujejo s §. 14., je potreba doslej tlačenih narodov tudi nujna, da jej zaosté državniki po isti poti ustave, in državniki se nimajo bati, da bi jih narodi obsodili radi tega. Ako jih postavijo hegemonisti na tožno klop, oproste jih glasovi zastopnikov tlačenih narodov in morebiti tudi glasovi še kake poštene in lojalne stranke. Kdor ni za izvršenje nacionalne jednako-pravnosti, dejanski niti lojalen ni, tudi če misli, da je.

Koga pa se ima bati država, ako zadovolji in okrepi večino svojih narodov s pomočjo ustavne jednako-pravnosti? Nikogar, ki bi jej mogel do živega; kajti večina narodov jej je zvesta in braniteljica skupne domovine in dinastije, in ta bramba bode toliko izdatniša, kolikor bolj se narodi okrepijo s svoboim razvijanjem. Z druge strani dobi država moralno pomoč povsod po Evropi, ko bi jej nagajali od zunaj vsled hujskanja domačih hegemonistov.

Nemška irredenta rogovili le radi tega toliko, ker vidl na znotraj občo nezadovoljnost, in ker misli, da bi bili doslej tlačeni narodi preslabi, braniti domovino. Nemški in ital. irredenti je ljubo, da država naša ne pride do notranjega miru; to pa dokazuje, da je v interesu države, da spravi svoje države na podstavi tiste ustave, ki je podeljena svečano za vse narode.

Sedaj bije ura, da nastopi grof Thun s tisto energijo, s katero je zavrnil Schönererja. Še živé modri, skušeni politiki tudi zunaj nemškega tabora; te naj popraša gr. Thun ali kak energičen naslednik za nasovet, pa dojde lahko do načrta za izvršenje narodne jednako-pravnosti, in sicer s parlamentom ali tudi bez parlamenta. Takó bi bil stvoril danes kak bar. Bach, kak gr. Leon Thun in vsi taki državniki, ki so goreli in še goré za obstanek in okrepčenje Avstrije.

Nemška irredenta proti svoji volji in proti svojim ciljem napoveduje pot, kakó naj avstrijski državniki ne postopajo več. Ta irredenta farizejski slepari na zunaj, kakor da bi se bil sistem izpremenil Nemcem na škodo; ta sistem je še bistveno stari, a potreba in sila zahteva, da se sistem predrugači v resnici, v smislu jednakega narodnega prava za vse narode, tistega ustavnega prava ki ne pozna in ne priznava hegemonije nobenega naroda, a postavlja *narod poleg naroda v isto vrsto*. To je glavno, in točka o večji ali manjši vrednosti ni v ustavi, in je tudi ni nobenemu narodu treba poštovati.

Iz državnega zbora.

14. okt. Kiemann interpeluje radi ukaza mornarskega zapovedništva v Pulju, priobčenega v »Ostd. Rundschau«. Min. preds. grof Thun odgovori na Gambinijevo interpelacijo zaradi izgrediv v Poreču. 2. okt. je kakih 70, najbrže opijanjenih kmetskih fantov pevalo po mestu Policija jih ni zmagala. Šele žandarmarija je napravila red. Okrajni glavar konstatuje izrecno,

da izgred ni imel niti političnega niti narodnostnega značaja. Da bi se ne dogajalo kaj takega več, je ukazal gostilne ob 9. zatvoriti. — O napadih na Italijane je bilo več interpelacij, za katere pa min. preds. še ni dobil potrebnih podatkov. A že sedaj je jasno, da niso vsi izvirali iz narodnostnega sovraštva. Pri izgredih v Trstu ne smemo pozabiti, da so bile tam veselice, dočim je povsod drugod vladala žalost, ter da se je s tem žalila lojaliteta. — Vlada hoče prijateljske odnose z Italijo ter skuša že radi tega preprečiti vse, kar more te oškodovati. — Min. preds. odgovori interpelaciji Schreiberjevi o mirovnem predlogu carjem, da ga hoče vlada po možnosti podpirati. V tem je med vnanjim uradom in min. preds. popolno soglasje. Dasi ne pozablja težkoč, katere ima predlog premagati, mu želi iskreno, da doseže uspehe. V debati o izboljšanju plač državnim slugam je dr. Pergelt ostro prijel min. Kaizla. Ta da je ves svoj idealizem žrtvoval za min. portfelj. — Pri razpravi o budgetnem provizariju je Dobernig zavračal kršenje ustave od strani sedanje vlade. Jezikovne naredbe se morajo preklicati. — Način postopanja vlade v Gradcu mora provzročiti, da v vsakem Nemcu vskipi kri. Ta sramota ne bo nikdar pozabljena, a tudi nikdar ne poravnana. — Nato spominja Dipaulija, da je bil popreje proti podaljšanju provizorija ter za zvišanje kvote nad 35%. Tudi je bil nasprotnik jezikovnih naredeb. — Pri dr. Kaizlu so vsi občudovali bogato znanje in simpatično občevarje. Ta mož, ki je bil poklican, da deluje v socialno-politiškem oziru merodavno, je postal žrtev politične korupcije. — Izmed govorov je važnejši Elvertov. Omenjal je, da vlada hoče s tem, da izkorišča § 14. v najširši meri, vtihotapiti absolutizem pod krinko ustavne vlade. Namesto, da bi skrbela, da odstrani, kakor je sama priznala, nemožne jezikovne naredbe ter uredi jezikovno vprašanje potom zakona, na način, ki odgovarja potrebam države in opravičenim terjatvam Nemcev, je predložila načrt, dogovorjen s Čehi, kateri so morali odkloniti Nemci. Skoro da nalašč, da more Nemcem naprtiti odium bezuspešnosti teh pogajanj in odgovornost za situacijo. Nobena grajalna beseda ni preostala za prepoved nemškimi zastopnikom, da objavijo ta načrt. Zakaj je to zabranila? Ker je vedela, da ne z bogatim materijalom in ne neizprosno logiko ne dokaže, da je bilo slabšanje sedanjih naredeb. Prva točka češkega programa na Moravskem je, da dobé nemško stolico Brno v svoje roke. Palackega proslava jim je bila ugodna prilika, da so gosti, ki Nemcem, kot umevno, ni dobro došel, Praškega župana, slavili. Vlada ni bila proti tej slavnosti, dasi je bila očito provokatorna in demonstrativna. V Pragi so prepovedali dijakom nemške znake, v Brnu pa dovolili slavnostni sprejem Praškemu županu. — Ako so se na doslej mirnem Moravskem poostрила narodna nasprotstva, je Thunova krivda. — Ako ima Avstrija namen, da združi razne narodnosti, mora vlada Nemcem dati, kar jim gre. Naša vlada pa je slepo orodje v rokah male, a mogočne skupine, kiz nekaterimi, neopravičenimi reprezentanti vlada v Avstriji — skupine fevdalnih plemičev. — Ta hoče uveljaviti srednjeveške razmere. Tudi ukaz pravosod. ministra konfiskuje sodnikom njih politična prava ter hujska razne narodnosti pri sodnikih s tem, da omoči zlorabo tajne kvalifikacije. — Naravno, da imamo do take vlade vse nezaupanje. Svoje besede je zatajila s svojimi dejanji. Od nas zahteva, da izopolnjujemo

dolžnost, a sama je nikdar ni izpolnila. Ako imamo sploh kako obveznost do nje, je ta, da vzamemo v zaščito avstr. državo pred to vlado, vitalne interese državljanov pred oškodovanjem in domovino pred razpadom, ki je neizogiben, ako se bode nadalje hodilo po tej — poti.

V seji kvotne deputacije 17. okt. je izjavil min. Kaizl, da vlada vstraja na povišanju kvote. Ako vlada z ozirom na spremenjene razmere ne vstraja več pri terjatvi za povišanje davka na pivo in žganje v prvotni višini, mora vstrajati vendar pri malem povišanju in pri davku za sladkor. Vendar pa ne bo mogla, kakor je namerjala, potem prepustiti deželam 10 milj. od teh dohodkov. Parlament mora te predloge čim preje rešiti, kajti sicer pojde za več nego samo za avstrijsko-ogersko pogodbo. — (Te besede so vzbudile razne interpretacije.)

18. okt. Dr. Stránský: Čehi so vedno pripravljeni, da vstopijo v večji odsek, ki bi prenovil ustavo. A oni ne odstranijo samo § 14., temveč tudi oni §, ki značaj tega parlamenta slepi tako, da večina narodov v njem ni zastopana v isti meri, kakor bi morala biti. 30 let imamo pravični boj proti ustavi in njenim napakam. Zadnji 2 leti so dogodki v parlamentu dokazali absurdnost tega zakonodavnega ustava in njegovo neuspešnost za blagor narodov. Obstrukcija je bila, — sedaj so spoznali njeno napačnost. — To vse se je zgodilo radi jezikovnih naredeb, ki so le majhen del pravičnosti. — Poulični dogodki na Dunaju in v Gradcu, rabuke na vseučilišču, surovosti v zborih in mestnih svetih, vse to je dokazalo, da je bila obstrukcija slabo, krivo sredstvo. Za njo ni vlade, nego ona, ki ji ugodi v vsem; z njo, s to levico in opozicijo, v obče ni možno vladati v Avstriji. Večine s pozitivnim delom ne more stvariti, temveč le celokupnost z jednim, negativnim programom: boj proti češkemu narodu. Rekli so, da so naredbe proti jedinstvu države. Stranka, ki je hotela tujo državo pridobiti za vmeševanje v naše notranje razmere, ni resna, ako govori o državnem jedinstvu. — Jezikovne naredbe imajo le napako, da se ne izvršujejo, in tu so le Čehi opravičeni k tožbam. Govornik navaja posamične slučaje in prejde k Graškemu nadsodišču. Jedva moreš verovati, da se prepoveduje narodu v lastni deželi, da se mu v svojem jeziku pri viših instancijah sodi pravica. — Sodnik je nezavisen, a ne sme zatirati pravic narodov. Ako se sloven. odvetnik ne pripusti k razpravam pri višem sodišču, se s tem odmeta njegov jezik, in vendar mora slovenski davkoplačevalec vzdrževati te Graške više sodnijske svetnike. — V konstitucijski državi mora biti vlada večine. Tega pa pri nas ni. Vlade ne bomo podpirali zato, ker je v nji član našega kluba, temveč le potem in zato, ako da narodu, kar mu gre, ako bo vlada pravičnosti in reda narodne enakopravnosti in polit. in gospodarskega napredka. Po dejanjih jo bomo sodili! — Dr. Pferscho pravi, da je dr. Stránský imel le namen provokacije, kar pa se mu ni posrečilo. — Budget se ne dovoli državi, temveč vladi, in je torej za njo zaupnica. Provizorij je neustaven, ker dovoljuje za investicije posojilo 20 milj., a to je po § 14. izključeno. — Govornik se potem obrača proti konfiskacijam, zlasti vladi neprijaznih listov, ki so le hudobno poškodovanje tujega imetja. — Naposled izjavlja, da so se teptala najsvetejša prava Nemcev. Nemški narod je proti državi in ministrom nezaupen in razdražen. To ne more vstrajati. Ako so nemški poslanci navidezno

opustili boj, je vendar le vsakomur jasno, da ni nobene spremembe v vedenju nemških strank. Njih postopanje ima namen, da merodavni krogi premislijo še pred zadnjim, odločilnim korakom, da gre za več nego nagodbo z Ogersko, namreč za čustva in udanost nemškega naroda.

20. okt. Gregorij interpeluje zaradi kuge, ki se je pojavila v bolnici na Dunaju, ali vé min. predsednik o poskusih z bakterijami, in ali jih hoče na klinikah prepovedati? — (Ghon, ali hoče naučni min. pridržati tudi od Slovencev odobravano nemško sodnijsko uradovanje na Koroškem? Med peticijami je ona društva »Pravnik«, »Slov Matice« in bogoslovnih profesorjev za sloven. vseučilišče v Ljubljani. Dr. Ferjančič nasvetuje, naj se ona natisne v stenograf. zapisniku, da jo zve vsa zbornica, kar se sprejme. — V nadaljevanju o budgetnem provizoriju izjavlja Stojalowski, da so njegovi soklubovci in on vstopili v parlament v obrambo prav poljskega naroda ter v razkrinkanje poljskega kluba. Vse so hoteli doseči bez sovraštva do Nemcev in bez polit. šovinizma. A pričakovali so pravičnost tudi od Nemcev. Fevdalci so vredni potomci roparskih vitezov. Najpreje so ga hoteli podkupiti z dobro župo, potem pa preganjati. Konečno apeluje na Čeha, naj bodo pristni Slovani in demokrati. — Wolf interpeluje radi ukazov mornarske sekcije vojnega min. za dobave iz Ogerske. Schönerer predlaga nujno, da za časa sedanje vlade ali jednega sedanjih ministrov izgubi § 14. svojo veljavo. — Funke vpraša zaradi nemško-čeških napisov v Tannwaldskem in Litomerskem sodnem okraju, ki sta v ogromni večini nemška, ter v katerih ima le nemščina veljati kot uradni jezik — ter zaradi samočeškega napisa v Češki Ajhi; to da je vse provokacija Nemštva. Dr. Heller zaradi kaznovanja onih Čehov, ki so se pri kontrolnem shodu oglasili z „zde“. — Cambon odgovarja min. preds. na njegovo izjavo o Tržaških veselicah povodom cesaričine smrti. Obžaluje, da je uporabil min. preds. kot vir najhujše sovražnike Italijanov, katerim je obrekovanje obče bojno sredstvo, in ki vedno nastopajo kot tožniki v slučajih, ko bi morali biti obtoženci. Min. pravosodja, Ruber, odgovori interpelaciji Lecherjevi o kaznovanju nekega sodniškega adjuakta, da je bil ta premeščen, ker ni hotel upoštevati jezikovnih naredeb za Moravsko; dalje raznim interpelacijam radi ukaza sodnikom, da javno sodelovanje pri političkih strankarskih pojavih nasprotuje ugledu sodnika. Prebivalstvo ima pravo do sodnikov s polno avtoriteto in nedvomno objektiviteto; in to pravo je važnejše, nego pravo posamičnih sodnikov do bezobzirne in bezmerne udeležbe v političkem življenju. Zato je minister odločen, da prevede svoj ukaz z vsemi sredstvi. Dr. Pergelt pravi, da sta oba ministrova odgovora neverojetna in nečuvena toliko z ozirom na obseg, kolikor na obliko. Levico hočejo s tem le izzivati. Torej zahteva debato in imensko glasovanje. S 156 proti 127 pade njegov predlog. — Dr. zboru se je predložil zakonski načrt za razširjenje Tržaške luke. Mestni občini se dovoli 6 milj. posojila.

25. okt. Dr. Funke interpeluje radi napada na nemške dijake v Pragi 23. okt. »Kako hoče min. preds. varovati življenje, zdravje in imetje nemških prebivalcev v Pragi proti silovitim izgredom fanatičnega narodnostnega sovraštva v povsem zadostni meri?« —

Min. predsed. odgovori na interpelacijo radi kuge. — Posl. Vuković poroča o nujnem predlogu Periča za pomoč po potresu ponesrečenemu mestu Sinj ter nasvetuje bezobrestna posojila ter doneske in uradnikom doklade, kar se sprejme. — V razpravi o budgetnem provizoriju govori dr. pl. Hofmann. Stojalowski je vse pač prepričan, da zija velik propad med nami in Galicijo, ter da moramo vedno zahtevati: proč od Galicije! — Stališče Nemcev je vedno isto, odstranjenje sramotnih jezikovnih naredeb, odstranjenje Nemcem sovražnega sistema, zagotovljenje stare in opravičene pozicije Nemcev v državi. Vladi je ljubše, da izruje vsako državno zavest, nego da Nemcem da pristajajoče jim pravo. Vlada je prevzela vso nasilnost od Badenija. Bez dvoma se obrača zadnji ukaz sodnikom proti Nemcem. On je v slovenskem časopisju, ki se je od nekda odlikovalo po ovajanjih, našel vesel odmev. V Gradcu si je stekla vlada veliko premago. Tisoč in tisoč Graških meščanov gotovo ni bilo najhujškanih od dijaštva. Ker so zvesti sinovi svojega nemškega naroda, so odločni nasprotniki sedanje vlade. Zato pa mora biti Gradec kaznovan s sloven. senatom pri višem sodišču. To je velik napad na nemški značaj Graškega mesta. Sicer pa zato ni nobene dejanske potrebe, tu gre za to, da zjedinjeno politično Slovenstvo donese domov novo pridobitev. — Proti sloven. univerzi se z narodnega stališča ne da nič ugovarjati, a dvomiti smemo o tem, ali so tudi najpriprostejša sredstva zato. Škoda državnega denarja, ki se zavrže za take eksperimente. — Fevdalno plemstvo ima v Avstriji usoden vpliv. Nemci zaradi tega še ne poginejo, a skrbeti morajo zato, da nas te stare državne tradicije ne ubijejo pri razpadu. — Dr. Herold zavrača fraze o zatiranem nemštvu; zavrača obdolževanja Mladočehov, da so zatajili svoje svobodoljubne ideje. Nagodbene razprave so posledica duvalizma. Ako se Nemci pri teh spremenili svojo taktiko, imeli so svoje važne vzroke; potem pa tudi ne smejo zameriti Čehom, ako so ti iz važnih vzrokov spremenili svojo taktiko. — Obsojajo naj nas šele, ko se izjavimo o nagodbi, morda niti ne pride do tega. (Klici: Aha, § 14.) § 14. ni naše delo, temveč delo ustavovercev, da se ž njim vlada ustavno, dokler se vlada v njih smislu, proti drugim narodom. Mi ne bomo barantali. (Daszynski: 32 zahtev!) Ker listi toliko pišejo o teh, naj si vsakdor od nemških strank sam izračuna, kaj je na tem. Nemci imajo to in to, Čehi nimajo tega in tega, — tako bo račun lehak. Mi se nikdar ne bojujemo proti vladi, temveč le proti sistemu; zato ne nasprotujemo vladi, dokler hoče vladati v smislu programa večine. Tudi mi smo za uravnavo jezikovnega vprašanja po zakonu. A tak zakon za vso monarhijo je v tej zbornici nemožen. Ako bi rekli, da povsod, kjer je petina drugojezičnih prebivalcev, mora se ž njo v njenem jeziku uradovati in zanjo šole ustanoviti, bili bi gotovo antisemiti proti temu ter tega za Dunaj nikakor ne bi pripustili. (Bielohlavek: Na Dunaju ni petina češka! Mi ne rabimo šole Komenskega. V Časlavi se mora govoriti češko, na Dunaju pa nemško.) — Dr. Herold: V Žižkovu je med 60 000 preb., le 2000 Nemcev, a oni imajo svojo šolo. — Dr. Herold omenja potem Thunove načrte za jezikovne uredbe. Po njih bi se ustanovila popolna reciprociteta obeh jezikov, a to gospodi za Moravsko ni bilo všeč, ker bi se v primeri z Gautschevo naredbo potem zelo skrčila uporaba nemščine. — V češkem dež. zboru so Čehi

dokazali svojo miroljubnost, seveda miru, kakr ga hočejo Nemci, ni možno sprejeti, tak bi osigural vse stoletne krivice Čehom, vse predprave Nemcem.

Cvetke z ruskih poljan.

Разумѣй, кто умѣетъ —.

40. Воздержаться¹⁾ отъ пороковъ²⁾ человѣкъ можетъ только³⁾ приложениемъ⁴⁾ своей воли. Тутъ⁵⁾ безсильны экономическія средства, а равно⁶⁾ и юридическое принужденіе⁷⁾; нужны⁸⁾ нравственныя силы, которыя одні могутъ поднять⁹⁾ и укрѣпить волю человѣка.

Prof. Čiđerin.

41. Въ любовь¹⁰⁾ входитъ столько же, если не больше, дружбы¹¹⁾ между двумя личностями, какъ и страсти между двумя любовниками.

„Жен. вопросъ въ наш. дни“ — Е. Щербальская, „Nov. Vr.“ Nro. 7256.

42. Досіхпоръ¹²⁾ въ душѣ каждой женщины неизмѣнно¹³⁾ совершается¹⁴⁾ трагическая борьба между привитіемъ¹⁵⁾ атакизмомъ тысячелѣтняго воспитанія, потребностью подчиненія¹⁶⁾ и изощреннымъ образованіемъ — критическимъ умомъ, не допускающимъ ей найти идеальнаго мужчину, которому она могла бы подчиниться, не падая въ собственномъ¹⁷⁾ мнѣніи.

Ibidem.

43. Къ сожалѣнію¹⁸⁾, женщины почти¹⁹⁾ всегда²⁰⁾ забываютъ²¹⁾ челоука въ себѣ и живутъ своей вѣкъ лишь специально женской половиной души и тѣла.

Ibidem.

44. Женщина-нуль, мужчина-цифра, придающая значеніе²²⁾ этому нулю.

„Въ концѣ вѣка“ — А. Суворинъ.

1) ogibati se, 2) napaka, 3) le, 4) prilaganje, uporabljenje, 5) tukaj, 6) takisto, 7) prisiljenje, primoranje, 8) potreben, 9) povzdignuti, 10) ljubezen, 11) prijateljstvo, 12) dosedaj, 13) nujno, 14) vršiti se, 15) prisvojen, ukoreninjen, 16) pokornost, podložnost, podvreči se, 17) podat se, 18) olikan, prebrisan, 19) lastni, 20) žal, 21) skoro, 22) vselej, 23) pozabljati, 24) pomen, veljava.

Bož. Tvorcov.

Iz novin.

Srbski listi s tendencijo širijo vest, da sta bila pri zadnjih manevrih založena dva bolgarska ogleduha.

»N. L. poroča Pariški depisnik, da se ondi ustanavlja vzajemno društvo južnih Slovanov. Začasni preds. je zdravnik dr. Sava Petrović, ki živi uže 20 let v Parizu, tajnik Hrvat, arhitekt Jos. Marković. Ti izdelujejo pravila in poslovník, po katerem naj se organizuje in deluje to novo društvo.

O slovanski balkanski zvezi, temu strašilu Germanstva, prinaša Monakovska »Allg. Ztg.« članek, da črneg, knez pridobiva za svojo politiko pristašev. »Cetinje, Sofija, Belgrad, Sarajevo, Zagreb, Ljubljana« imajo bodočnost.

»Slovenec« javlja: »Odgovor vlade (na zahteve slov. krš. zveze) je deloma ugoden, deloma neugoden. V mnogih vprašanjih je vlada ugodila zahtevam zveze,

o nekaterih pravi, da se za sedaj ne more izreči. Malorusi popolnoma zadovoljni, manj Slovenci in Hrvati. Vsi pa priznavajo dobro in resno voljo sedanje vlade, stvoriti glede zahtev, kar je v sedanjih razmerah možno.«

»Times« se poroča iz Carjigrada, da povodom obiska nemškega cesarja ni bilo rusko poslanstvo, kakor tudi ne ruske ladije, okrašeno z zastavami.

Turški list »Malumat« je od poseta nemškega cesarja v Carjigradu tako navdušen, da toplo priporča vsem Turkom, naj se učé nemškega jezika.

»Kurjer Lwowski« donša dopis nekega rezervista, ki konstatuje, da se je 1888—1894 pri vseh kontrolnih shodih, kjer je bil on prisoten, klicalo poljsko ali rusko, ter se tudi vojaško določbe čitale le v teh dveh jezikih.

»Wr. Ztg.« poroča 29. okt. Dunajska mestna občina je darovala 500 gl. ponemčevalnemu društvu »Südmark«; 200 gl. ponemč. dr. »Nordmark«; 200 gl. društvu Nemcev na Češkem in 100 gl. dr. Nemcev za severno Moravsko.

»Wenzel der Eroberer« kliče Wolf v svojem listu povodom otvoritve češkega doma na Dunaju. Pri tej slavnosti, toži dalje, so Čehi razobesili zastave v barvah tuje (t. j. češke) dežele in okrasili pročelje z vseslovanskimi girlandami. Nemcem pa ni dovoljeno, da bi si v pranemški državi okrasili svoje hiše z velikonemškimi zastavami, dočim smejo tujci vse.

Česka ali staroslovenska božja služba? O tem pravi »Velehrad«, da se je spočetka, ko so zbirali doneski za kapelo sv. Cirila in Metoda na Radhostu, mislilo na staroslovensko bogoslužje. A Palacký je, 1873, svetoval, naj se opravlja češka služba božja, v tem bi bil velik napredek. — Temu so se udali. — Sedaj je bila 12. okt. ta kapela posvečena. Želé pa, da se razpravlja in konečno reši vprašanje, naj bo bogoslužje v nji staroslov. ali češko? Historično pravo, a tudi vzajemnost slovanska zahteva staroslovenščino.

»P. Ll.« piše, da se 1900 leto po vsem kršč. svetu slovesno proslavi. Ker se ne praznuje le 1900 letnica Spasiteljevega rojstva, temveč tudi 900 letnica ustanovitve katol. cerkve na Ogerskem, og. katoliki prirede posebne cerkvene svečanosti. Nabiralo se bo za papeža, in v R mu živeči ogerski katoliki postavijo tam trajen spomenik. V deželi sami se nastavijo jubilejni križi in razdelé spomenske svetinje ter osnuje društvo za katol. vseučilišče.

»Nov. Vr.« pravi z ozirom na to, ali se naj makedonsko vprašanje reši od evrovskega koncerta, da mora Rusija sama prevzeti odgovornost za usodo Makedonije in Armenije ter ne sme pripustiti nobene vmešavanja in nobene pomoči v tem vprašanju.

Z Dunaja proča Turinski list »La Stampa«, da je ministr grof Muravjev bil zelo zadovoljen s svojim posetom na Dunaju. Med Avstrijo in Rusijo se je doseglo popolno sporazumljenje glede vseh balkanskih vprašanj. Muravjev je v carjevem imenu uveril cesarja Frana Josipa, da se ruska vlada ne bo protivila aneksiji okupovanih dežel. Proti temu noče ugovarjati niti Turčija niti Italija. Turčija je zahvalna Avstriji zaradi njenega postopanja v turško grski vojni, ker je zadržala agresivne namene nekaterih balkanskih držav, Italija je opustila svoje, na Berolinskem kongresu izražene pomisleke. Cesar želi aneksijo, da se

s tem preprečijo separatistiške težnje, katere podpira Črna Gora.

»N. Listy« konstatujejo, da češki memorandum, izročeni 20. okt. min. preds. Thunu in fin. min. dr. Kaizlu kot članu češkega kluba, — obseza take zahteve, da bi bez njih izpolnjenja bila vsaka druga koncesija trajne vrednosti. Spomenica zahteva jamstvo za boljo bodočnost po spremembi ustave in sistema, ki teži po germanizaciji in centralizaciji.

»Politik« zagovarja ustrojenje parlamentarne vlade v najstrožem smislu. Večina nima namena, da stoji na razpolaganje vladi, temveč, da deluje neposredno na razvoj odnošajev v Avstriji. Za vse slučaje daje parlamentarna vlada jamstvo, da so osigurani interesi desnice, torej večine. V pojmu parlamentarne vlade, sestavljene iz večine, so do podrobnosti obsežene zahteve desničarskih strank.

V »Münchner Neueste Nachrichten« je jeramijada o slavizaciji Silezije. »Na tesnem prostoru, kjer je večinoma vrlo, pristno nemško prebivalstvo, se silijo tudi Čehi in Poljaki, na površje ter se trudijo, da Silezijo kot slovansko deželo pridobé za svojo nadvlado.« A kako je v istini? 55% je slovan. prebivalstva, in ti so pred sodiščnimi oblastmi bezpravni, nimajo niti jedne od države ali dežele vzdržane srednje šole. 45% Nemcev gospoduje v uradu in šolah; od mandatov za drž. zbor imajo vse razun jednega, od deželnozbornskih 24, Slovani 6. A kljub temu kričé o zatiranju, ker slovanska večina zahteva, da prevzame vlada dve privatni srednji šoli. Tudi ako se zgodi to so še v premoči, ker država vzdržuje za Nemce štiri gimnazije, štiri realke in tri učiteljska. (»Politik«).

O potovanju nemškega cesarja v sveto deželo pravijo »Novosti« da za Rusijo, ki ima v Mali Aziji v prvi vrsti interese, to ni ugodno. Boj, ki ga je imela ruska politika v Jeruzalemu, je bil zelo težek, dasi je privedel uspehe. Sedaj bode še teži, treba bo omisliti šole in druge zavode za vzdržanje in ojačenje ruskega vpliva.

»Jedinstvo«, ne hoteče razpravljati Thunov odgovor radi vseuč. v Ljubljani, vpraša le povsem opravičeno: Zakaj se ne zrušijo one zapreke, ki branijo cislit. Jugoslovanom pohajanje Zagrebskega vseučilišča, ako se jim uže ne privoščí novo v Ljubljani? Drž. poslanci naj se polotijo tega vprašanja!

»Obzor« z ozirom na izjave »Slovenčeve« stranke pravi, da je hrvat. slov. jedinstvo uže stara točka narodnega programa. Grof Janko Draskovič v svoji disertaciji 1832 dokazuje, da celokupnost domovine zahteva združenje s slov. deželami. — V pozivu za »Danico« 1836 zaznamuje Gaj slov. in hrvat. dežele kot »Ilirijo«. — Hrvat. sabor od 1848 zahteva zvezo s slovenskimi deželami.

Referent narodnostnih stvari v ogerskem minist. predsedništvu, min. sv. Jeszenizky, je govoril o sedmograjskih Saksih z nem. časnikarjem. — Kralj. vlada želi, da bi oni, ki so podložniki ogerskega kraljestva, spominjali se tega gospodstva ter bili nemško govoreči Madjari, spoštuječi madj. jezik, madj. običaje in naredbe madj. države. Madjari nočejo potlačiti njih nemškega čustvovanja, ali zahtevajo, da bode madj. čustvo spoštovano od njih. Madj. jih nočejo proganjati zaradi njih nemške individualnosti, ali zahtevajo, da so oni madj. patrijoti. Ogerska vlada previsoko ceni

nem. kulturo, da bi uničevala njene nositelje, zato nemški individualnosti Saksov ne grozi nobena nevarnost, pač pa od sosednih Romunov, in zato ne razume, kako smatrajo Saksi Madjare za sovražnike in Romune za prijatelje.

Zaderski »Nar. L.« pravi o »Nezavisnosti«, daje značilno, da za jedinstvo Hrvatov in Srbov deluje mladina, ki niti po letih niti po položaju nima dovolj uslovij za akcijo, ki more jamčiti uspeh. Kljubu mnogim poskusom za zjedinjenje se je doslej razpor le bolj poostrjeval. Ker stojé na stališču, da so Hrv. in Srbi jeden narod, se jim zdi jedinstvo naravno. A pozabljajo, da razpor ni naroden, temveč politiski. Še le kedar se določijo meje državno-politiških prav jednega in drugega, se more rešiti razpor. Hrvati propovedujejo slogo, a Srbi tirajo šovinizem; oni terjajo, da se vsi priznavajo za Srbe. V zadnjem zasedanju dež. zb. so srbski poslanci hvalili to mladež, a se najbolj protivili misli, da se Dalmacija druži s Hrvatsko. (Ta sodba »N. L.« kaže zopet, kak križ je s slogo med Hrvati in Srbi.)

»Slavia« z ozirom na papeško odločbo o glagolici, ki določa realno in ne personalno teorijo za nje uporabo, piše, da imajo tudi na Moravskem po apostol. pismih Hadrijana II. in Janeza VIII. pravo do cirilice. Katol. švečeniki, ki so zagovarjali personalni (narodni) privilegij, so bili proganjani. Ivo Prodan, vnet zagovornik in branitelj glagolice, je bil dvakrat suspendan. Nekateri biskupi, kakor krški Mahnič, so učili teorijo, da je staroslov. jezik v katol. cerkvi poganstvo. »Sl. Svet« ve o tem razlagati cela poglavja, pristavlja »Slavia«. — Da, da, in danes dodajemo mi, da isti Mahnič se slavi na krškem otoku, da se je spreobrnul in uže čital veliko mašo na staroslov. jeziku.

»Jedinstvo« piše povodom izjav Slovencev na Sušaku: »Slovenci, ki so prisostvovali pravaškemu zboru, pripadajo klerikalni stranki, v kateri imajo glavno, jedino besedo duhovniki. A med hrvat. in slov. duhovniki je razlika. Hrvatski se znajo boriti in žrtvovati za narodno stvar, slovenskim pa je pred klerikalizmom vsako narodno vprašanje v drugi vrsti. Izjava teh veseli »Jed.« zlasti zato, ker so znali, da je do sedaj z jednotnim sloven. hrvat. programom bila zadovoljna le sloven. narodna stranka, ne pa tudi druga t. zv. klerikalna. Ko so Hrvati in slov. naprednjaki vedno mislili na jedinstvo, niso bili zato slov. klerikalci (pri tem se more sklicevati celo na kanonika Kalana). Oni so mislili, da je dovolj, ako se omeje na Slovenijo. in bi v nji lomili kopija jedino le za klerikalizem. Ker ima slov. klerikalna stranka svojo moč na kmetih, dočim v mestih premore le malo, zato se ne čudimo, in z njene strani je povsem opravičeno, — ako išče, da se moralno povzdigne s pomočjo narodnostne politike. Hrvati morajo biti oprezní, da ne zanesejo klerikalizma med nje. Pri narodu treh veroizpovedanj to ni možno in ne sme biti. Strossmayer je jeden najslavnejših biskupov, a povsem bez klerikalne primesi v onem smislu, v katerem se to tolmači danes.

„Naša Straža“.

Posnetek pravil. Društvu je namen, podpirati in krepiti v gospodarskem in kulturnem pogledu Slovence

in Hrvate na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem v jezikovno obmejnih ali jezikovno mešanih krajih. — Sredstva: denarni doneski; združenje slov. gospodarske organizacije, korporacij in nepolit. društev, — podpiranje slov. in hrv. obrti v obmejnih krajih, bramba slov. in hrv. posestev v gospodarskem obstanku, — organizacija ožih deželnih, okrajnih in krajevnih odborov, ki pozvedujejo o gospodarskih in kulturnih razmerah slov. in hrv. ljudstva v svojem okrožju, s primernimi nasveti poročajo svoje pozvedbe glavnemu odboru in v društvene namene nabirajo denarna sredstva.

Členi so 1) ustanovni (jedenkrat za vselej vsaj 50 koron, tudi v 5 obrokih); redni (1 korona na leto), in sicer moški in ženske po završenem 16. letu, nepolit. društva, zadruga, korporacije v društvenem okrožju (donesek po dogovoru, a vsaj 10 koron na leto).

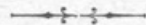
V glavni odbor se voli vsako tretje leto 50 odbornikov (10 s Kranjskega, 10 s Štaj., 10 s Koroškega, 10 s Primorja, 10 zunaj teh dežel). Vrh tega ima vsako, z društvom zavezano društvo ali zadruga pravo, po svojem odboru imenovati po jednega odbornika. Glavni odbor se deli v oddelke, 1. pravni, ki sestaja iz strokovno izvežbanih mož, ki so društvu v pravno pomoč, — 2. informacijski in organizacijski, ki organizuje pozvedbe po posamičnih členih, po društvi pripojenih društvu in po ožih odborih, — 3. gospodarski, ki goji zvezo z gospod. organizacijami in se v posam. slučajih posvetuje, kako naj se z njih pomočjo dosega društven namen. Oddelki se samostojno ustanavljajo, tako, da glavni odborniki volijo iz svoje srede 15 članov v gospod., 15 v pravni odsek. Ostali pripadajo organ. in informac. oddelku. Noben član ne more biti v dveh oddelkih. Vsak si zopet voli predsed. in dva tajniki. Preds. in 1 tajnik morata prebivati v Ljubljani, drugi tajnik mora biti izven kranjski društvenik. Po potrebi se izvolja preds. vsakemu oddelku oddelkove seje, v nujnih slučajih sme tudi pismeno zvedeti mnenje odbornikov. Sklepi v oddelkih (z nadpolovično večino glasov) se predlagajo načelstvu v končno rešitev. Glavnemu odboru v pomoč se ustanavljajo ozi odbori, — a samo z dovoljenjem načelstva, ki mu imenuje predsednika. Odbornikov je poljubno 3—15. Ti odbori naj podpirajo zlasti informacijski in organizacijski oddelke. V svojem delovanju so zavisni od načelnštva, od katerega dobivajo potrebna navodila. Načelstvo sestaja iz predsed. in tajnikov imenovanih oddelkov. Iz svoje srede si voli predsednika, tajnika, blagajnika in tem namestnike. Izvenkranjski tajniki oddelkov naj se razdelé tako da pripada jeden Štajerski, jeden Koroški, jeden Primorski, ter so v načelnštvu 2. 3. in 4. tajnik.

Načelstvo sprejema poročila posamičnih oddelkov in sklepa o njih; poročila in nasvete posamičnih članov daje oddelkom v pretres in poročilo. Načelstvo sprejema člane v društveno zvezo, organizuje krajeve, okrajne in deželne odbore. Seja je sklepčna če so prisotni vsaj 4 člani; voli in sklepa z nadpolov. večino.

Redni občni zbor je vsako leto v avgustu; izredni, če ga zahteva $\frac{1}{3}$ članov. Vsako leto voli pregleovalce računov, vsako 3. leto odbor. Sklepčen je ne glede na število prisotnih članov in sklepa z nad-

polov. večino. Pri prepirih iz društv. razmerja voli vsaka stranka po 2 rozsodnika. Ti si volijo predsed. izmed drugih društvenikov. Proti tem razsodbam ni ugovora.

Društvo preneha (razun slučaja razpusta), če to sklene pri občem zboru $\frac{2}{3}$ večina. Društ. imetje prevzame v slučaju razpusta Ljublj. mestna hranilnica ter izroči novemu društvu, ki se ustanovi tekom 5 let z enakim namenom. Ako se ne zgodi to, pripade polovina dr. sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, polovina isti družbi za Istro. — V slučaju, da društvo preneha po lastnem sklepu, določi občni zbor zajedno, v katere namene se porabi društveno imetje.

O informaciji slovanskih novin.

Nasim čitateljem je znano, da Praški shod slovanskih novinarjev je sklenul tudi zasnovanje posebnega informacijskega urada za slovansko časopisje. To potrebo čutijo že davno med vsemi slovanskimi narodi, sosebno pa manjšimi, katerih tudi največji časopisi so prešibki, da bi si vzdrževali na raznih in oddaljenih, pa važnih krajih svoje poročevalce. Če primerjamo novinstvo slovanskih protivnikov v Avstro-Ogerski, vidimo, da imajo celó njih posamične stranke izborni in jednotno organizacijo; vsled tega vrše vse soglasno, nagloma, kar na ukaz svojih voditeljev, ki so v najožjih zvezah z informacijskimi uradi. Zato pa tudi toliko dosežejo. Slovanski listi pa so malone bez izjeme silno slabo poučeni; o svojih stvareh zajemajo poročila iz tujih listov, in ti pišejo, kakor ugaja protivnikom, ne pa, kakor bi odgovarjalo resnici. Vsled tega dobivajo tudi zunanji tuji listi napačna, pristranska poročila o Slovanih, in to je tem silno na škodo.

Potreben je bil torej sklep slovanskih novinarjev, da se jim zasnuje centralni informacijski urad, in za ta se gotovo delajo potrebne priprave. Ali pomisliti je treba, da taka institucija je združena z velikimi stroški; treba bode po takem še čakati in potrpeti, in kdo vé, koliko časa mine do njegovega oživljenja in primerne delovanja. Položenje in razmere gledé na Slovane so pa danes take, da jim vsak dan bolj škodujejo tendenciozna poročila sovražnih in tudi prijaznih, pa slabo poučenih glasil. Saj še ruske novine poročajo o avstro-ogerskih in balkanskih Slovanih često napačno in prav slabo jedino radi tega, ker nimajo dovolj svojih in slovanskih poročevalcev, in da crpajo beležke iz neslovanskega časopisja.

Gledé na take okolnosti bi mi opozorili na posebno dnevno izdanje, ki je pod naslovom »Die Information« znano daleč okolo v Velikonemčiji in po Avstro-Ogerskem. Poslednji čas dobivajo ta informacijski list tudi jugoslovanske novine brezplačno. »Die Information« izbaja že 12 let, njen urednik je Čeh, dobro poznan med Čehoslovani in med Nemci ter v raznih političkih krogih. Ne v zvezah, a v mnogih važnih dotikah je ta urednik, ki, kolikor smo se poučili, si varuje povsod nezavisnost in svoje preverjenje.

Doslej njegov list ni pisal o Jugoslovanih in v obče ne o Slovanih, a ostal je dosledno Slovanom prijazen. In ker zahaja njegova »Informacija« sosebno

tudi v dežele Velikonemčije, je Slovanom koristila mnogo uže s tem, da je objektivno iz prvega vira beležila stvari in dogodke, in da ni bilo v njenih poročilih nikake tendenciozne ali Slovanom sovražne primesi.

No, kakor smo se dali poučiti mi, namerja urednik Informacije Slovanom na korist stvoriti tudi nekaj pozitivnega. On želi namreč tuje narode poučevati o vsem, kar se dostaja javnega, nacionalnega in političnega življenja Slovanov, posebnost pa avstro-ogerskih in balkanskih Slovanov. To namero hoče on uresničiti, ako se mu posreči, da dobi stalnih, zanesljivih poročevalcev iz srede politikov in politikujočih rodoljubov omenjenih narodov.

To bi bilo silno važno za slovanske narode, ker bi taka poročila dobivala mesta v tujih in zvanjih novinah, katere malone nič objektivnega ne vedo o teh Slovanih.

Tako razširjen dnevnik »Die Information« bi sicer ne bil in ne mogel izvrševati poplunoma opravi, ki jih bode imel namerjani slovanski novinarski urad; a vsekakor ostal bi nekaj in dovoljen surogat, dokler ne začne delovati ta urad.

Mi s svoje strani smo se preverili, da urednik lista »Die Information«, kateri bi on nalašč povečal za Jugoslovane, bi mnogo, mnogo koristil tem narodom. Pristranosti se pri njem ni treba bati; to je izključeno po namenu informacijskega lista. Uredniku takega organa ni do tega, da bi barval stvari jednim na korist, drugim na škodo. On skuša poštene poročevalce dobiti, da ga obveščajo objektivno; poročila d biva od raznih strani, in on priobčuje ta in druga. On ima sicer svojo sodbo, in morebiti boljše od poročevalcev; ali on prepušča razsodbo čitateljem, da si jo vstvarijo iz priobčenih izvestij. Čim bolje in verneje torej sodelujejo dotični poročevalci po raznih deželah, tem vernejšo sliko dobé domači in zvanji čitatelji, in ti so običajno sami politiki in uredniki listov. Ne Srb, ne Hrvat, ne Slovenec, ne Bolgar ne more imeti pomislekov, da bi »Information« ne poročala objektivno.

Priporočamo torej slovanskim dejateljem in opazovalcem, da se v obilem številu oglašé pri uredništvu lista »Die Information«, da hočejo oni listu poročati verno in stalno.

Uredništvu je adresa: Redaction der »Information«, Wien, VIII/1, Wickenburggasse 17.

RUSKE DROBTINICE.

Съ миру по нитѣ, голому рубаха.

Pred nami ste dve prezanimivi knjigi o ženski odgoji i obrazovanju. Knjigi si nekoliko protivorečiti, pa tudi druga drugo dopolnjevati ter se tako predstavljati kot jedno celo. Prva je izšla na ruskem jugu — v Jekaterinoslavu l. 1897 izpod peresa umne ženske i goreče zastopnice svojega spola — kneginje E. Kudašove pod zaglavjem: »Умственные способности женщины«. Ima 121 str. in 8° i velja 1 r. 50 k. Druga pa je Petrograjčanka tekočega leta: »Женщина — адвокатъ«. Obseza 157 str. in 16° ter stoji 80 kop., napisal pa jo je N. Zinčenko.

O ženski prosveti pri vas v naše dni imamo govoré. Slovenke so si omislile celó svoje glasilo tam neke na obalah Adriatike. A negledé na vse to, verjemite mi, da smo v tem obziru vas tukaj prekosili daleč, predalet. Pri vas je mnogo filozofije, dela pa skoro čisto nič; pri nas pa je vsega dovolj: besedičenja ne pogrešaš, delo pa je vidno po vsej Rusiji, kjer je razsejano na stotine ženskih gimnazij i progimnazij, o kojih pri vas nimate

niti zdravih pojmov, da ne govorimo o drugih vzgojilnih zavodih ženskih z odtenkom starodavnih predpravil stanovskih itd. Pri vas še pogostoma debatujejo o glavni smeri ženski, ter večina meni, da je žensčini jedino prilično mesto doma, v družini, v kuhinji, v shrambah itd. kot oskrbnici doma, domačih poslov i gospodinjstva; pri nas pa o takih rečeh uže nekako ne govoré, pa če še govoré, se nad njimi smejo ter pravijo, da mlatijo prazdno slamo: tudi domovinstvo više počeva žensko umno, nego neumno. Tudi o materinstvu se pri nas uže malo prepriajo, kajti tudi menijo, da omika materinstva ne izključa: daj Bog le plodovitosti več i mnogo uma — razuma, potem pa tudi materinstvo ostane na svojem vrhuncu na hasek družine, na prid človeštva. Bez olike plodovitost pa nič ni pravo materinstvo, pač bi bilo to nekako živinsko samstvo — samčestvo, katero bi imelo svoje predstavitelje ne v možeh i ženah, a v samcih i samkah.

Hvalisati le plodovitost bez oblagoroženja uma i srca je stara navada i princip Napoleonovski, kateri je mislil, da je dekletu pač dovolj, če zna čitati, šteti i pisati precej dobro, po pravilih ortografije rodnega, svojega jezika. Dalje, Napoleon je zahteval za deklet še nekaj geografije i historije, pa ni dopuščal, da bi ženske znale kak inozemni jezik, a latinščino jim je pa kar naravnost prepovedal. Žena je naša lastnina, torej pač ne gre pripraviti se radi kakega ravnopravja. Le puhle misli, splošne ideje i nedostatek obrazovanja dovodijo žensko do fantastičnega samomenja, da mora biti ravnopravna z moškimi. Tako je menil Napoleon I. To je lila velika glava, umna i modra glava. Tudi o ženskih je marsi katero dobro zadel, pa le za svojo dobo. Vsaka doba pa ima o rečeh svoje pojme. Napoleonov feminizem bil je na svojem mestu pred sto leti; sedaj pa le malo, ali pa nič ne velja, i naši feministi se nad njim takoj posmehujejo i celo rogajo. N. Zinčenko to sam prav dobro zna, dasi Napoleona v svoji razpravi ne pozablja; vé tudi to, da se sedaj vsa Rusija zanima ne plodovitostjo i domovitostjo žensko, pač pa visokimi tečaji za ženske — filozofskimi, medicinskimi, a v poslednji dobi celo selsko-gospodarkimi. Ravno mu je tudi znano, da niso daleč oni časi, ko celo vseučilišča otvorijo svoja vrata ženskim, kar je v Švici postalo uže davno meso.

Kneginja Kudašova pa o Napoleonovih ženskih razorih nič ne govori i s svojim prosvitljenim umom i jasnim vzgledom na žensko seveda nič podobnega govoriti ne more. Pač pa navaja mnogo dejstev iz stare zgodovine, pa tudi merodavne izjave novjših časov, katere svedočijo o tem, da je najizdatniše sredstvo povišati moški um — razvijati um ženski, kajti ženska odgaja i uči maloletno dečo. Dekliči se morejo učiti ravno tako dolgo, kakor fantiči. Tudi intenzivnost i uspešnost ženskega šolanja ne ustopa moškemu učenju, naj si bo to kakoršnega koli razreda, male, srednje ali visoke šole. Če je ženski um zares bolj slab, nego um moških, je pač tem bolj potreba, razvijati i gojiti ga, da bi se vsaj nekoliko upodobil moškemu idealu. Torej bi se morala tudi dekleta učiti bolj vestno i ravno takó dolgo, kakor se učé fantje — do 25. l. svoje starosti, med tem ko sedaj nekatera dekleta končajo svoje likovanje — obrazovanje uže kakih 16—17 let, potem pa nastopijo prav za prav specifično žensko karijero: plešejo, vizitujejo, se oblačijo i zopet slačijo s tem, da bi se znova pa le nališpale... Odgajajte tako fante, kaj bo iz njih? prav strupeno povprašuje svetla kneginja. Če bo ženska prebrisaneja, bo tudi bolj umela — razumela svojo kletvo, svoj obet (obljubo) i svoj nramni dolg, svojo družbinsko dolžnost, kratko: ne bo samo mož — beseda, ampak bo tudi žena — beseda, beseda trdna, zavedna, prepricana, sveta beseda. Če še pribavimo, da je v knjigi Kudašove še nekaj prav mičnih životopisov takih žensk, katere so tako ali inače pospeševale žensko emancipacijo, bo pa navedeno menda vse, kar povišuje i pridava ceno predmetu našega poročila.

Knjiga Kudašove je izšla še lanskega leta; nam pa je došla v roke še le pred nekajimi dnevi, da i stolična kritika izpregovorila je o njej še le nedavno. Takó na primer, v 40. št. Šarapovega »Русск. Трудъ« neki S. Leo med drugim pravi o njej: »Эта книга может вставить (приморати) задуматься и старого педагога и юнца (mladeniča, mladega); но любительницы мопсов и юпорныя дамы (afektovane lepoticе) не найдутъ возможнымъ давать эту книжку своимъ Мимочкамъ и, вообще, держать въ своемъ будуарѣ.« Slovenke pa mopsov ne ljubijo i ponosne prostostjo svojega naroda se tudi katerega radikalizma ne morejo i ne smejo izogibati.

Ponavljamo i sicer najbolj na adresu nepoznane nam »Slovenke«: Obe knjižici ste v svojem pomenu zanimivi i opovestiti o njih Slovenke »лучше поздно, чѣмъ никогда«.

Božidar Tvorcov.

DROBTINE.

Srbski polkovnik Pavel Bošković, prof. vojne akademije, je bil na svatbi sorodnice, gđ. Českovičeve, hčere predsed. parobrodnega društva. Čršković je važen član radikalne stranke. — Drugi dan po svatbi je bil Bošković pozvan k Milanu v Niš. Ta ga je pokaral, da se druži s člani radikalne stranke, in na to je bil Bošković umirovljen.

Vlada ustavila v proračun za 1899. 100.000 gld. za češko tehniko na Moravskem.

V mestnem совету Ljubljanskem je obč. sv. Dimnik poročal o spremenjenem programu za jubilejno slavnost. Vše šole praznujejo 1. dec. z mašo v stolici. Učencem se razdelé patrijot. knjižice. Vsaka šolska zastava dobi spominski trak, vsaka učilnica podoba cesarice Elizabete. Iz preostanka dovoljenih 1200 gl. se omisli revnim šolarjem obleka.

V češkem penzionatu je je 41 deklic; od teh 1 iz Rusije, 1 z Bolgarskega, 1 z Dunaja, iz Moravske, vse druge s Češkega.

Na Reki je bil velik poplav, ki je povzročil nad 1 1/2 milijon škode.

Grško-vstočni romunski mitropolit Miron Roman je 16. okt. umrl v Sibinju, v 70. letu. Ker je bil i literarno delaven, ga je bilo črnovško vseučilišče izvolilo doktorjem »honoris causa«.

Sloven. Mecen g. Gorup na Reki, je podaril Ljubljanskemu mestu 1000 gld. v ta namen, da napravi slov. slikar Grm v novi dvorani mestne hiše sliko, kako se je obč. svet za časa potresne katastrofe pred mestno hišo poklonil cesarju.

V Příbramu umrli c. k. poštni uradnik J. Křepel je volil svoje zavarovanje z banko »Slavijo«, 1000 gld. v enakih deležih društvu za dozidavo stolne cerkve v Pragi, »Svatoboru« in »Ústř. Mat. školské«.

Igralec češkega narodnega gledišča v Pragi, VI. Šamberk, je gostoval v New Yorku in Chicagu v Ludwigovi češki gledališki družbi z največim uspehom.

* * *

S Cetinja poročajo, da je avstr. pošta v Kotoru konfiskovala 400 znanega pamfleta proti črnogorskemu knezu.

Cesar je imenoval privatnega docenta dr. Ad. Hanffena, Ljubljancana, izrednim profesorom nemščine in nemške literature na nemški Praški univerzi.

V Brnu je bil 30. okt. shod moravskih knjigotiskarjev. Nemci imajo na Moravskem 76% tiskarskih koncesij, Čehi 24%. Ker so Nemci delovali na to, da Čehi niso dobili novih koncesij, so se ti izrekli proti vsakemu skupnemu postopanju.

V Žižkovu se je z veliko slovesnostjo položil temeljni kamen novi cerkvi sv. Prokopa. Stavba bo stala 190.000 gld., notranja oprava 60.000 gld.

Iz Sofije javljajo, da tje despe še 7 mladeničev iz Črne Gore, katere pošlje knez Nikolaj v bolgarsko vojno akademijo, kjer se bodo učili na troške bolgarske vlade.

Vlada je osnovala v Mostaru stavbeno nadzorstvo bos. herceg. drž. železnice.

Nemcem v Duhovem je bila storjena velikanska krivica. Po poročilu »Ost. R.« se je tamšnjim nemško-nacionalnim pomočnikom, ki so priredili plesno veselico, potrdil sprejem plače za pristojbino na dvojezični pobotnici!

Rusko-srbsko trgovsko društvo je osnovano s kapitalom 2 milj. din.

Ravnatelj gimnazije v Dubrovniku, M. Zavadlal, Slovenec, je imenovan dež. šolskim nadzornikom v Dalmaciji.

V Belgradu sta bila izgnana dva Črnogorci, ki sta tam dovršila juridične studije in bila kancipijenta pri odvetniku. — Nadalje je bil izgnan Črnogorec Funiša Pajović, ki je bil viši držav. uradnik, a pri zadnjih volitvah glasoval proti vladi, vsled česar je bil odpuščen iz službe. A sedaj je bil na Milarov ukaz izgnan iz dežele.

Češki rojak, profesor realke v Volsku v saratovski gub. na Ruskem, kjer je deloval 22 let, je 19. okr. umrl. V tamošnjem muzeju je stvaril »češki kotiček«, v katerem je zbiral znamenitosti iz svoje domovine.

Poljski trgovci in fabrikanti v Varšavi in po rusko poljskih mestih so sklenuli, da zaradi boja proti poljskemu jeziku tudi oni ne bodo z nemškimi fabrikanti več dopisovali nemški. »Berl. Pol. Nachr.« pozivljejo nemške trgovce, naj se zavedajo narodne časti in odločno odgovoré taki provokaciji!

Britko tožbo je priobčil nek učitelj na nadaljevalni šoli na Dunaju. Njegov razred šteje 36 učencev, a od teh je 25 Čehov, 2 Poljaka, 1 Slovenec: 5 Ogrov (med temi 2 Žida), ter samo 3 Nemci, a še ti — o groza — imajo češka imena!

Nove razglednice s sliko dr. Mencingerja in slikami iz bohinjske doline so izšle ter se prodajajo na korist dr. sv. Cirila in Metoda ter Prešernovega spomenika.

Na 47 gimn. in 26 realkah na Češkem, Moravskem in Sileškem je letos: 22.002 uč.; in sicer na Češkem 15.279, na Moravskem 6443 in v Sileziji 282.

Češkoslovan. društvo v Floridsdorfu pri Dunaju je 2. oktobra slavilo svojo 10 letnico.

V Mostaru je 15. okr. napadel policijski inspektor Vuković mohamedana Aganoviča bez vsega vzroka ter mu odsekel uho.

DIJAŠTVO.

Mehr Licht.

(Odprto pismo, komur gre.)

»Domači Prijatelj«, zabavno-poučna priloga celovskega »Mira« posnel je v svoji 18. št. t. l. iz »S. Sl.« »Pri celjskem opatu M. Podušeku.«

Pod tem zaglavjem pripoveduje se četiri »dogodbice« iz domačega življenja opatovega, iz onega življenja, katerim je živel blagi dostojanstvenik skupno s svojima dijakoma, dijakoma gimnazijalcema, ki sta mu po redu stregla pri sv. maši ter zajedno opravljala službo strežniško, tajniško, gospodarsko i še več drugih, kakor se pravi v predgovoru k »dogodbicam«. A iz istega predgovora, napisanega resno i z informacijsko smerjo, povzdamo še naslednjo točno dato: »Bila sta okoli l. 1870 pri njem sedmošolec Tonček in petošolec Ježek, ki sta postala pozneje profesorja ter jako delovna slovenska domoljuba«.

Druga polovina 60. začenja se z Jožkom i Francetom, iz kojih je prvi 8šolec, drugi pa 7šolec. Po tem pa gresta Jožek i Francelj, iz kojih je poslednji bil v »raju« samo jedno leto; Franjo i Miha, oba 6 šolca, iz kojih je prvi l. 1870 kot bodoči 8šolec dobrovoljno izstopil iz opatije, prebivši v njej cela četeri leta zaporedoma. 1871 l. pa je pri v. č. g. opatu le Miha, koji iz opatije postopa v Mariborsko bogoslovje. Ali so za Mihom sledili dijaki novi, kaki dijaki i v kakem številu, mi ni znano, pa mi tudi ni treba vedeti; kajti iz navedenega spiska je vidno, da okoli l. 1870 pri v. č. g. Celjskem opatu ni bilo dijakov ni Jožka ni Tončka, ampak da sta ob rečenem času v. č. g. Matiji Vodušku službovala ali Franjo i Miha, ali pa Miha sam, iz kojih je prvi zares postal profesor, drugi pa dušni pastir, ki začenja svoja pisma le znakom svetovega križa . . . Kar se pa tiče »jako delavnega slovenskega domoljuba«, bo pa istina taka, da prvi duhem prav za prav nikoli ni bil Slovenec, ampak vselej ga je vleklo za slovenske meje v kraj slovanski, kamor jo je tudi pobrisal, opirivši se dovolj močno; drugi pa je telom ostal doma, duhom pa se je povzdignul — sam naj bolje ve, kam . . .

»Dogodbice« so zagledale beli svet, da bi čitatelji razvideli iz njih »kako blago je ravnal Vodušek z dijaki«. Kar je res, je pač res. »Vodušek« (bolj priličnime pa bi bilo v. č. g. opat Matija Vodušek) je bil blaga duša, kar svedočijo deloma i »dogodbice«, i kot take so dostojne javnosti, kajti de mortuis nil, nisi bene; no v »dogodbicah«, razun blagega dostojanstvenika, tvorita še tudi »Tonček« i »Jožek«, katera pa še nista odšla »ad patres, torej od nju kot netočnih, pa nekoliko muhastih, veličin more se komu zgoditi krivica. Te krivice pa ne daj Bog! Je pač tudi popolnoma ni treba. Če je izvirnik dogodbice izročene javnosti vsaj skoro tak, kakor so se pripetile, bo »Tonček«, to se pravi, muhasti element, v njih Franjo, »Jožek« pa naj se sam oglasi, če se mu zdi potrebno, jaz pa gledé njega, a še bolj glede v. č. g. opata, dovoljam si samo opomnjo, da sodba nad njim v 2. »dogodbici« pač menda v. č. g. opatom nikoli ni bila izražena: Iz nje ne veje duh krotkosti i potrpljenja, a glavna čednost velikega slovenskega i ne manj slovenskega domoljuba, o kojem je beseda, bila je potrpljivost, starodavna slovanska trpimost.

Če pokojniki imajo svojo pogovorko, naj tako imajo tudi še živi, i ta more biti le de vivis nil, nisi vere: kdor hoče uže biti tukaj svetnikom, naj bo; moja usoda pa je bila i naj ostane; peccavi, pater, peccavi, maxime peccavi! Še jedenkrat: Ne daj Bog, da bi radi mene pristala h komu kaka marogica... Franjo.

* * *

Pred 5 leti se je v Budimpešti v prvi tečaj medicine vpisalo 250 dijakov, letos samo 90.

Ogerski naučni minister, zvedevsi, da medicinci, stipendisti srbskega šolskega fonda, se uče na Dunaju, je odredil, da se jim obustavi podpora, dokler ne prestopijo na kako ogersko univerzo. Ker pa večinoma ne razumejo madjarski, jim je to nemogoče.

Na češki univerzi v Pragi je bilo v letnem tečaju 2637 dijakov; bogoslovcev 135, juristov 1411, modroslovcev 560, medicincev 531.

Na bogoslovnici v Olomucu je bilo letos 175 Čehov, 5 Poljakov, 36 Nemcev.

Na Dunajskem vseučilišču se je letos vpisalo 14 rednih in 26 izrednih slušateljic na modroslovno fakulteto.

Dunajski odbor za podpiranje hrvat. vseučilišča delegovanih dijakov je dobil do 8000 gl., katere je skoro vse razdelil v teh treh letih. Največ podpor je dobil od Hrvatov v Ameriki. Preostali znesek se izroči hrv. pripomočnemu društvu na Dunaju.

Na Budimpeški univerzi je pričel prof. Margalič predavanja o srbsko-hrvat. narodnem pesništvu (Horvát-szerb népkölteszet). — Madjarski prevod pesnij o kraljeviču Marku, ki je izšel v zalogi društvu sv. Stefana, je povsem razprodan. Drugo izdanje oskrbi društvo „Franklin Tarsulat“ v „Olcsó Könyvtár“-ju.

»Akad. dom« Praški je dovolil za vzdrževanje akad. čitalnice za 2 leti 4000 gld., a uže v prvem izdal zanjo nad 7000 gld. Zakaj se je ta osnovala, ko je bila uže čitalnica „Slavije“?

Naraščajoče narodnostno gibanje, zlasti romunsko, na vseučiliških ogerskih, je povzročilo posebni ukaz naučnega ministra proti njemu. Zlasti na katoliški univerzi naj se vvedejo drakonične kazni.

Akadem. društvi »Slovenija« in »Triglav« ste Ljubljanskega župana Iv. Hribarja imenovali zaradi njegovih zaslug za narod in dijaštvo svojim častnim članom.

Na češki tehniki v Pragi se ustanovil agronomski oddelek. Zanj so se poslanci potožili v dež. in drž. zboru uže 20 let. Učitelji so uže imenovani.

V Zadru so bile demonstracije proti hrvat. dijakom.

Praški dijaki so priredili 23. okt. v staromestni svetovalnici manifestacijski shod za češke visoke šole na Moravskem; slavnostni govor jd imel prof. Čajkovski.

Letos je bilo na Pariški univerzi 11.090 akademikov, v Berlinu 9.626, na Dunaju 7.026, v Madridu 6.143, v Napolju 5.103, v Moskvi 4.461, v Harwardu 3.672, v Oxfordu 3.365, v Edinburgu 2.850.

Sin srbskega finančnega ministra Petroviča, medicinec na Dunaju, je umrl v 21. letu vsled otrovanja krvi, ker se je pri seciranju ranil z nožem ter opustil desinfekcijo rane. Truplo se je 18. oktobra pripeljalo v Belgrad.

V Celovško bogoslovnico je sprejetih letos 21 bogosl., med temi 11 Slovencev. — Vseh Slovencev v bogoslovnici je 26, to je 37%; od teh 7 štajercev, 3 Kranjci, ostali so koroški domačini.

Instalacija rektorja Zagrebskega vseučilišča, dr. J. Šilovića, je bila 19. oktobra v veliki dvorani glasbenega zavoda. Bivši rektor dr. Dočkal se je spominjal cesaričine smrti, nato se je poslovil od Pavica, ki je postal min. vodja, ter ga prosil, naj se potruži za ustanovo medicinske fakultete ter podal kroniko vseučilišča. — Profesorjev je bilo na 3 fakultah 29 rednih, 7 izrednih, 10 privatnih docentov, 9 lektorjev in učiteljev, 5 suplentov. Imeli so 121 kolegij v I. tečaju. V II. tečaju sta pristopila še 2 priv. docenta; kolegij je bilo 113. — Dijakov je bilo po zimi 564, po leti 523. Med promocijami je bila jedna (jur. Maurović „sub auspiciis imp.“ „Mensa akad.“ je dobila več znatnih darov, upok. gardni major pl. Novaković je podaril 10.000 gld.; 1 hrv. hranilnica v Zagrebu 5000 gld., gospa pl. Kemenović je v oporoki volila 5000 gld., vseuč. prof. Čakanec polovico svojega imetja, po cinitvi 3000—4000 gld. Vseučilišče se je udeležilo proslave Vuk Karadžičeve, Kopitarjeve, Palackeja, Strossmayerjeve in Posilovićeve. — Knjižnica šteje 100.511 zvezkov. Zaklad za medic. fakulteto znaša 589.702 gld. 75 kr. Deželni proračun je tudi za 1897 pridal 10.000 gld.

Na Celovski realki so izključili dva učenca radi žaljenja veličestva. — Kako bi tudi zagrizeni nemškonacionalni profesorji mogli doseči drug sad?

Na češki tehniki v Pragi je letos vpisanih 1102 dijakov.

Nemški dijaki v Pragi so sklenuli, da pošljejo nadporočniku Danzerju zaradi njegovega strogega nastopa proti rezervistom, ki so se pri kontrolnih shodih oglasili v češčini, zahvalno addresso in častno darilo. — Častnik, ki gotovo ni ravnal iz velikomanske navduše-

nosti, tega »počeščenja« pač ne bo mogel sprejeti, saj, ako bi on in viša oblast dovolila, v to, bil bi to dokaz sovraštva proti Slovanom.

Husov fond za podporo čeških dijakov v Pragi je imel 30. oktobra glavni zbor v Pragi. Predsednik se je spominjal volila inž. Teiga 2000 gld. Mesto Praga je dalo podpore 600 gld. Podpiralo se je 345 dijakov deloma v denarju, deloma v jedilnih markah. Rednih členov akademikov je bilo 470.

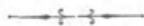
Na pravni akad. v Vel. Varadinu studuje večje število romunske mladine. Ker so izjavili, da vstrajajo pri narodnostnih zahtevah, zaradi česar jim je ravnatelj dal ukor, češ, da narodnostno gibanje nima opravičenja na Ogerskem. Vsled tega je seveda nastala velika ogorčenost, in Romunci hočejo ostaviti to akademijo.

Akad. dr. »Triglav« v Gradcu je priredilo 22. okt. proslavo 100 letnice rojstva Koseskega. Slavnostni govor je imel jur. Pirnat.

V Trstu snujejo slov. rodoljubi »Dijaško podporno društvo«, ki bode podpiralo dijake iz vse Primorske, ki studujejo v Trstu na srednjih šolah; a tudi visokošolce, ki so se učili v Trstu. Preds. je začasno M. Mandić. — Društvo se osnuje v proslavo 50 letnice cesarjevega vladanja. — Dobro bi bilo, ako stopijo naša dosedanja dijaška podporna društva, vsaj kolikor se tiče visokošolcev, v medsebojno zvezo, še bolje pa, ako se preosnujejo in scentralizujejo.

Društvo »Šumadija« v Pragi si je izvolilo dne 25. oktobra za leto 1898/99 naslednji odbor: Predsednik: akad. slikar Germ Josip (Slovenec); podpredsednik: stud. med. Milosavljevič Jovan (Srb); tajnik: stud. phil. Prelog Milan (Hrvat); blagajnik: stud. med. Kras Milan (Hrvat); odbornika: stud. phil. Kenda Robert (Slovenec); stud. iur. Vukotić Jovan (Srb). — Društvo je literarno, katero ima namen gojiti poučna predavanja, glasbo, podajati članom dobro knjižnico in v obče izobraževati svoje člane. — Prosimo vse naše rodoljube, da bi blagovolili podpirati naše društvo z denarnim prispevkom ali s kako knjigo, da bi moglo ustrezati svojemu namenu. — Ustanovni član plača jedenkrat za vselej 10 gld., podpirajoči pa 50 kr. mesečno. — Prispevki in knjige naj se blagovolno pošiljati pod naslovom: Društvo »Šumadija«, Praha — Kr. Vinohrady.

Odbor akad.-tehn. društva »Triglav« v Gradcu se je sestavil za zimski tečaj 1898/99 takole: predsednik: iur. Rasto Pustoslemšek; podpredsednik: iur. Ivan Zemljič; tajnik: iur. Dragotin Podgornik; blagajnik: iur. Adolf Meh; knjižničar: phil. Janko Koštiál; odb. namestnik: med. Gvidon Pregl; gospodar: med. Branko Žižek; revizorja: med. Alfonz Serjun in iur. Miloš Vehovar.

RAZGLAD PO SLOVANSKEM SVETU.

A) SLOVENSKE DEŽELE.

Kranjsko. Pri deželnozborski volitvi mestne skupine Loka—Kranj je bil 26. okt. voljen ravnatelj Šubic s 127 gl., Koblar je dobil 89 glasov.

Ljudski shod v Dobrepolah je sprejel resolucije:

1. protest, da narodni nasprotniki vsak pojav med Slovinci, ki teži po večji gospodarski in politični svobodi, krivo razlagajo ter sumničijo lojalnost slov. naroda.
2. poziv slov. občinam v kočevskem okraju, da pošljejo na drž. zbor peticije za slov. vseučilišče in za nadso-dišče v Ljubljani.
3. odobravanje nastopa in izjav kat. nar. stranke na Sušaku.
4. željo po hitrem in vspešnem delovanju »Naše straže«.

Tržaško. Državno pravdnštvo v Trstu je pričelo vendar upoštevati slovensčino pri kazenskih obravnavah.

Finančni ravnatelj Zimmermann v Trstu je pozval svoje uradnike, naj se udeležijo kurza za sloven. jezik.

Mestni svet Tržaški je zavrzel z 22 proti 17 gl. dogovor vlade za razširjenje Tržaške luke kot za mesto neugodno.

Prvi slovenski parobrod »Triglav« (lastnik K. Gorup i. dr.) za prekomorske voznje je bil 5. nov. v Tržaškem Lloydovem arzenalu izpuščen v morje.

V seji mestnega zbora Tržaškega 20. oktobra je odgovoril župan na interpelacijo svetovalca Bratosa, zakaj da so se kostumi za mestno gled. izročili tuji tvrdki, da so se le krojaška dela oddala Milanski tvrdki,

in na Bratosov ugovor, da več veruje gled. vodstvu kakor njemu!

Istra. Pri kontrolnem shodu v Kopru 22. okt. je stotnik prečital vse vojaške določbe jedino na ital. jeziku, dasi je bila večina prisotnih hrvatska in slovenska.

Goriško. Okr. glavarstvo v Gorici je poslalo v Ročinj razglas natečaja za posipanje ceste samo v laškem in nemškem jeziku. Župan ga je vrnil z željo, da se pošlje slovenski, a dobil ga nazaj z nemškim nalogom, da ga mora pribiti tak, kakoršen je bil doposlan.

»Slov. kat. del. dr.« je imelo 23. okt. v Solkanu javen shod. Kapelan Dermastija je govoril o gospodarski organizaciji in o vzrokih propadanja obrtnega in kmetijskega stanu. Dr. Oblak o narodnem programu in svaril pred Židi, dr. Pavlica je razvijal kršč. socialni program.

Šempaske rodoljubi so se energično postavili proti uradnemu potujčevanju. Župan je razložil stvar okr. glavarstva v Gorici, ki je poslalo laški razglas z nemškim ukazom za objavo. Izročilo se je to drž. posl. dr. Gregorčiču, da se v drž. zboru spregovori o stvari. Sovetnik Samokey je predlagal, naj se odobri županovo delovanje v tem smislu ter sklene, da se v bodoče ne sme prilepiti noben razglas, ki ni tudi v slovenščini pisan ali tiskan. To je starešinstvo sprejelo z navdušenjem.

Štajersko. V Ormožu se je ustanovilo »Kletarsko društvo«, vpisana zadruga z omejeno zavezo. Društvo ima namen, kupovati in prodajati vino in grozdje. Deleži so po 10 gld.

Pri sv. Jakobu v Slov. Goricah je bil 23. okt. shod »katol. slov. polit. in gospodarskega društva s sedežem v Jarenini.« F. Robič je poročal o delovanju v drž. in dež. zboru, kapl. Gomišek o nameuu društva, katero ima že 100 članov. Naposled so se sprejele resolucije za ustanovitev slov. vseučilišča in nadsodišča v Ljubljani, za nastavljanje slovenščine zmožnih uradnikov po slov. krajih, za izklicanje sloven. imen na železniških postajah ter slov. železniške razglase; za vvedenje slovenščine kot učnega jezika v Mariborskem učiteljskišču; za ustanovo vinarske šole, — za ustanovitve slov. polit. in gospodarskih društev v mariborskem okraju; za preosnovo »Slov. društva za spodnje Štajersko«.

V Gradcu je bil soglasno zopet izvoljen prejšnji župan dr. Graf in je že potrjen.

Obč. zastop v Št. Andražu pri Soštanju je dobil na svojo sloven. vlogo nemški dopis od dež. odbora. Poslal ga je ravnateljstvu pomožnih uradov, da jim ga prevede v slovenščino, a to je dež. odbor odbil ter zapovedal občini, da sprejme nemški dopis ter nanj odgovori v 8 dneh, sicer ga zadene globa 10 gld.

Obč. zbor zveze posojilnih društev je bil 27. okt. v Celju. Od 87 zadrug je bilo zastopanih 47. — Dohodkov je imela »Zveza« 2661 $\frac{1}{2}$ gld., troškov 1453 $\frac{1}{2}$ gld. V nji je zastopanih 28 štajerskih, 24 kranjskih, 19 koroških in 10 primorskih posojilnic.

V rogaški Slatini se je 5. nov. slovesno otvorila schulvereinska šola. Od mariborskega škofijskega ordinarijata se je doseglo, da je bilo 7. nov. cerkveno blagoslovljenje šole in zadušnica za cesarico.

Zaupniki nemške ljudske stranke na Štajerskem so imeli 7. nov. v Gradcu shod, katerega se je udeležilo 322 zaupnih mož., tudi več drž. posl. Predse-

doval je dež. odbornik dr. Derschatta. Spominjal je na izjavo stranke, da ne more biti govora o parlam. delovanju, dokler se ne preklicajo jezikovne naredbe. Tedaj je bil nemški narod jedin z zastopniki. A odtlej se je položeno poostriilo. Nova taktika in konferen-cija klubovih načelnikov, ki se je sicer razrušila, ste vzbudili mnogo strahu. — Ali se more pritrditi novi taktiki? Ne. Vstrajanje v opoziciji bi se doseglo, ako bi se tudi le majhen del branil odločno. — A tudi v obče se ne more odobriti nova taktika. Saj je še vedno možno to, kar se je hotelo z njo zabraniti, namreč § 14. Kot uspeh se je obečalo od nje pač vlade. — Na to razpravlja vlačno delovanje od Taaffeja do Thuna ter pravi, da se ne borijo zoper kak kabinet, temveč proti sistemu. Nasledek nove taktike bo bez dvoma sprejem nagodbe v škodo nemškega naroda. Nemcem se ni treba bati niti kršenja ustave, saj ona ni bila njim v korist; dobičkov si ne smejo obetati od tega parlamenta. Kam plujemo? Tje, kamor so dospeli Madjari in Čehi, kljub omladini in Komarovu, da se nas bojé. Le z mečem v roki kaj dosazemo. Nato predlaga resolucijo, da nem. ljudska stranka vstraja pri svečano obečani nemški celokupnosti in pričakuje, da držav. posl. pri vsaki umestni priliki, zlasti pri razpravi avst. og. nagodbe ali nagodb. provizoriju prično z obstrukcijo, a uže sedaj ministerstvom odločno javijo, da z nadaljnjim odlašanjem z obstrukcijo ni govora, ako se ne zadosti željam nemškega naroda. Nekateri govorniki so opravičevali premeno taktike. Dr. Hochenburger je razpravljal, da je avstr. politika uže od 1866 delovala na potlačanje nemštva in povzdignjenje slovanstva. On nasprotuje nadejam, ki se stavijo v nemško cesarstvo; nemški narod pri nas mora pomagati si sam, v to pa je treba, da se dvigne samozavest. V nje probujenje se mora pričeti z nacijsionalnim delovanjem (Slava klici Wolfu). Avstr. in ogerska vlada ste se dogovorili za nagodbo, in s tem je moral parlament računati. Tedaj se je uže vedelo, da se bode morala zato plačati odkupnina desnici, ker Čehi ne bi bili kar tako zadovoljni s § 14. Težava je tudi v tem, da so se v nekaterih deželah voditelji izrekli za novo taktiko (klici: Le na Gornjem Avstrijskem). Vendar je opravičena nadeja, da se z obstrukcijo prične v najbližem času. Za to pa je treba 50 poslancev, in teh ne premore nemška ljudska stranka sama s Schönererjanci. Vendar zagotavlja, da se za časa veljave jezikovnih naredeb ne dovoli nobena nagodba, noben budget, nobeno novačenje in v obče nič, kar je vladi važno. Dr. Derschatta se čudi temu, da se dr. Hochenburgerju odnošaji do Nemcev v cesarstvu ne zde umestni. Pri obstrukciji bi tudi manje število poslancev uspelo, n. pr. z raznimi nasoveti za premembe, zahtevanjem pavze 10 minut itd.

Koroško. Nemško-narodni koroški »Gewerbetag« je izrekel nezaupnico nemškonarodni večini dež. zbora, ker so pri nasovetu o spremembi dež. zbor. volilnega reda izrekli, da volilci niso še dozoreli za tajno volitev. Izrekel je pa zahvalo manjšini, ki je glasovala za premembo. To so pa bili slovenski poslanci ter Nemca Ghon in Prettner

V Logevesi nad Vrbo na Koroškem je bil 23. okt. shod katol. polit. in gospodarskega društva. Udeležencev je bilo do 400. Drž. posli dr. Žitnik je poročal o polit. položenu, za Slovence skrajno neugodnem. Dež. posl. Grafenauer je kritikoval delovanje dež. zbora

koroskega. J. Rozman je dokazoval, da so slabih razmer na Koroškem krivi nemški nacionalci in liberalci. — Limpel je predlagal resoluciji: 1. brzojavno udarnostno izjavo cesarju, 2. zaupnico slovenskim i slovanskim državnozbornim poslancem.

Celovski mestni zbor je 25. okt. sprejel predlog dr. Abuje, da se naj po poročilu pravnega odseka in dogovoru z interesovanimi občinami stvoré priprave proti nadsodišču v Ljubljani.

B) OSTALI SLOVANSKI SVET.

Obče. Drž. posl. Sokolowski, Swieży, Danielak in dež. posl. Michejda, kot člani »Macierz szkolna«, so bili 25. okt. pri preds. poljskega kluba radi podpravljenja poljske gimnazije v Tešinu. Javorski je obečal, da se potegne z vnmemo za stvar. — Naprosili so tudi češki klub za podporo.

Posl. Bianchini je predlagal, da se v Dalmaciji osnuje tabačna tovarna, in da se povodom jubileja pomilosté oni, ki so pred dobo vojne službe ostavili domovino.

V nagodbenem parlam. odseku je govoril baron Schwegel za to, da vlada razširi svojo železniško mrežo, zlasti v Dalmaciji.

Dunajska vlada je na ponovljeni predlog min. deželne brambe sklenula predložiti povišanje častniških plač.

Za člana drž. sodišča sta med drugimi izvoljena tudi Slovenec dr. Fonkli in nemškutar dr. Suppan.

Deželni glavar Gorenje Avstrije, dr. Ebenhoch, je na občem zboru »katol. ljudskega društva« v Lincu govoril proti rovanju kršč. socialcev proti katol. ljudski stranki in o podivjanosti, ki vlada v naši dobi. »Ne ustrashimo se terorizma in ne pobegnemo pred obrekovanjem.«

Ruskega ministra Muravijeva je pričakovalo rusko poslanstvo na Dunaju pred kolodvorom. 22. okt. je njemu na čast priredil obed ruski poslanik grof Kapnist, 23. oktobra pa avstr. min. vnanih poslov, grof Goluchowski. — Dasi je ta ta obisk povrnitev obiska grofa Goluchowskega v Petrogradu, je vendar gotovo, da se je ob tej priliki razpravljalo tudi o krečanskem vprašanju in o carjevem mirovnem predlogu.

Grof Muravjev je z Dunaja odpotoval naravnost v Livadijo, kjer je sedaj dvor carja, da ga obvesti o uspehih svojega potovanja.

Na zahtevo, da se hrvat. jezik vvede v državne urade v Dalmaciji kot službeni jezik, je grof Thun izjavil, da ne more obečati ničesar, dokler ne prouči vprašanja, pač pa je rekel, da se zgradi železnica od Spljeta do Aržana.

Aleksandrijski dopisnik Rimske »Tribune« tvrdi, da je vest o namerjanem atentatu na nemškega cesarja policajna legenda.

Cesar Viljem je zelo okrajšal svoje potovanje, ker mu je postalo prevroče. Razgrela ga je najbrže tudi politično položeno.

Koroški dež. preds. vit. Fredenegg je došel 31. okt. na Dunaj, da sporoči o raznih koroških zadevah, nanašajočih se na narodne pritožbe koroških Slovencev.

Grški kralj je dovolil imenovanje princa Jurija »princem — guvernerjem« Krete, katero imenovanje so krečanske velevlasti naznanile sultanu.

„Glos Nar.“ se je po zadnjem državnozbornem govoru Stojalovskega obrnul proti temu ter hoče, da se kršč. poljski klub odtegne njegovemu vplivu in vodstvu.

Ministerstvo ni ugodilo utoku proti prepovedi »Bund der deutschen Städte in Böhmen«, ki ga je zaščitilo namestništvo.

Slovanska kršč. narodna zveza je izdala objavo, da je po daljšem posvetovanju o polit. položaju sklenula resolucijo: 1. da pooblašča svoje klubove člene, kateri so člani nagodbenega odseka, da glasujejo za prestop v nadrobno razpravo in za volitev dotičnih odsekov, 2. da ostane v sedanjí večini in pričakuje od te, da krepko podpira njene opravičene in nujne zahteve.

Državno sodišče je 22. okt. razsodilo, da je kraljevini Dalmaciji dolžnost, vzdrževati italijansko ljudsko šolo v Spljetu. Ona mora tudi plačati učnemu ministertvu 20 gld. stroškov za pravdo. — Zahteva 1400 gld. kot odškodnina za stroške za to šolo za 1898 pa se odbije, ker šola še ni ustanovljena.

Odposlanstvo »slovan. kršč. narodne zveze«, poslanci Povše, Ferjančič, Spinčič, Bulat in Vasiljanin, so 22. okt. izročili grofu Thunu postulate Slovencev, Hrvatov in Malorusov. Vršil se je razgovor o njih, o katerem se pa varuje tajnost.

V glavno mesto Kitajske, Peking, je došla tudi avstr. posadka 30 mož v varsto poslanštva.

Socijalno demokratično pomožno društvo za pravne stvari so hoteli v dec. pr. l. ustanoviti v Krakovu. Polit. oblasti in v zadnji instanci min. notr. poslov, je to prepovedalo, ker se s tem pospešuje zakotna advokacija. — Ustanovitelji so premenili pravila tako, da člani društva dobijo v pravnih stvareh brezplačno zastopnike in zagovornike. Tudi to je bilo prepovedano, na kar so se pritožili na državno sodišče, da se je s tem kršilo pravo, ustanavljati društva, ker ono ni niti nezakonito, niti državi nevarno. Drž. sodišče pa je 21. okt. razsodilo, da se s prepovedjo ni kršilo to pravo.

Češki klub je v debati o poročilu pogajanja z vlado sklenul na predlog posl. Adamka, da z ozirom na dejanske razmere in iz taktičnih vzrokov ne pomnoži od parlam. komisije predloženih zahtev, s tem pa še ne izreče, da opusti druge zahteve. Tudi zahteva, da se pogajanja pospešijo tako, da dobi in odobri definitivni odgovor vlade še pred meritor. razpravo o nagodbi. — Posl. Sehnal predlaga, da se klub izreče za podpravljenje severozapadne in drž. železniške družbene železnice.

Klub nemške katol. ljud. stranke je sklenul resolucijo za podpiranje vlade, obžalovanje narodnostnega prepira ter izjavil, da s stališča popolne narodnostne ravnopravnosti ne more pridružiti se radikalnim in nacionalnim stremljenjem.

Nagodbeni odsek je 26. okt. volil tri pododseke po 14 članov.

Za železnico, Trst-Poreč, oz. Kanfanar, jamči vlada v imenu države 233.800 gld. letnega dohodka, a le pod uslovjem, da tudi dežele in dotične interesovane občine pripomorejo za gradnjo z vsoto 700.000 gld. Gradnja naj se izvrši v 4 letih.

Grško poslaništvo je izročilo Porti noto proti temu, da turške pokrajinske oblasti zapirajo grške po-

danike, kompromitovane v zadnji vojni, dasi so bili pomiloščeni.

Nemška ljudska stranka je svoje odposlance pozvala iz konferencije načelnikov levice. S tem je pretrgala zvezo z njimi. »Samo ob sebi se pa razume, da si bo zveza nemške ljudske stranke prizadevala poslej kakor poprej, da v narodnostnih stvareh dovede jednotno postopanje vseh nemških strank.« Vsled tega je tudi po izjavi kluba nemške napredne stranke prestopalo delovanje te konf. »kotskupnega taktičnega organa«. Vendar si bo ta stranka i nadalje štela v narodno dolžnost, da dovede tesno sodelovanje vse levice, kar ni bilo nikdar tako potrebno in važno kakor sedaj. Kršč. socialni klub pa obžaluje, da je s tem »odstranjen« nemška celokupnost ter se hoče od slučaja do slučaja domeniti s preds. drugih nem. klubov za skupno postopanje.

Ital. šolo v Spljetu ustanoviti je ukazalo naučno min. 5. avg. 1896. Proti temu odloku se je pritožil dež. odbor na državno sodišče, ki pa je zavrglo pritožbo. Kljub temu ni bila ustanova šole možna, ker dež. odbor ni hotel izplačati troškov 1400 gld. Dež. zbor je 1. feb. soglasno črtal to postavko iz proračuna. Ministerstvo je tožilo deželo za ta znesek. Zastopnik dežele, dr. Ružička, je izvajal, da je dež. zbor bil po ustavi opravičen, črtati to postavko iz proračuna. On je nezavisen od držav. sodišča, torej to ni kompetentno za razsodbo. Naučno min. ni opravičeno k tožbi, saj noben zakon ne veleva, da mora Dalmacija ustanavljati ital. šole. — Zastop. ministerstva pravi, da mora dež. zbor skrbeti za šolske potrebe ter torej ustanavljati šole.

Razsodba držav. sodišča o pritožbi mesta Ustje zaradi bojkotanja Čehov: Z odločbo ministerstva notranjih poslov, ki je obustavilo sklep mestnega zbora, ni bilo pravo, izraziti svoje mnenje in pravo, varovati narodnost, prekršeno, ker je isti sklep v istini pozival na sovražnost do Čehov in bil torej nezakonit.

Preds. in podpreds. češkega kluba, dr. Engel in dr. Pacak, sta bila 21. okt. pri vojnem minist., da se pritožita zaradi kaznovanja rezervistov, ki so se pri kontr. shodu oglasili z »Zde«. Vojni min. je izjavil, da niso bili kaznovani iz sovraštva do češkega jezika, temveč ker so se pregrešili proti zapovedi. Kontrolni shod je uradna vojaška stvar, pri katerem veljajo isti predpisi kakor pri aktivni službi, in jezik v armadi je nemški. — Kdor torej ravna proti zapovedi, se pregreši zoper subordinacijo in se mora kaznovati. — Odposlanca sta mnenja, da se sme računati vojaška služba šele po konstatovani navzočnosti, da torej javljanje pri klicanju imen še ne spada vanjo.

Drž. posl. dr. Grabmayer je imel 31. okt. v Meranu volilni shod. Obžaloval je, da se je razrušila konferencija načelnikov nemških strank. A vsled tega ne sme trpeti nemška celokupnost, ki se nanaša na končni cilj, za kateri se boré vsi Nemci v Avstriji: preklic jezikovnih naredeb, vzdržanje jedinstva cesarstva, varovanje nemške posesti, zopetna dosega vpliva, ki pristaje nemškemu rodu po njegovi zgodovinski, kulturni in gospodarski veljavi. — Grof Thun je samo orodje v rokah z Mladočehi, zvezanih fevdalcev. — Ustavoverno veleposestvo je nemška in avstrijska stranka, in zato zahteva preobrat v ním. smislu, ker je obstanek in razvoj Avstrije tesno spojen z nemškim

značajem cesarstva. O nagodbi z Ogersko je rekel: bez junctima nobenega drugega čitanja predlog; bez garantije za prememb. kvote nobenega votuma za nagodbo! Bar. Dipauli se je tako jasno izrekel za nemško celokupnost in proti Badenijevi nagodbi, da se mu ne more prisojati tolika bezznačajnost, da bi dal svoje prenenčanje za kratkotrajno ministersko slavo. Ako grof Thun vveljavi nagodbo s §. 14., ne more več misliti na to, da zopet skliče ustavno voljeni držav. zbor. Najbrže vsili novo volilno pravo, da bi volili dež. zbori. A veliko število dež. zborov ne bo hotelo poslati svojih zastopnikov. — Vse te nesreče izvirajo iz trmoglavosti, da se vzdržujejo jezikovne naredbe. — Shod je izrekel obžalovanje zaradi porušenja levičarske predsed. konferencije, pozval poslance, da vstrajajo za nem. celokupnost in v opoziciji proti vladi do preklica jez. naredeb. ter da glasujejo za avstro-og. nagodbo le, če se primerno poviša kvota.

Dunaj. 70 letnico je slavil grof J. Harrach na Dunaju. Adrese so mu poslali: »češki muzej«, »dr. sv. Metoda« in dr.

V ruski kapeli na Dunaju je bil povodom obletnice smrti carja Aleksandra III., 2. nov. rekvijem, kateremu je prisostvovala baš tu prebivajoča kraljeva rodbina grška.

V mestnem sovetu Dunajskem je 3. nov. vprašal nemški nacijonalec Gruber župana, ali mu je znano, da nastopajo Dunajski Slovani s čim dalje večimi zahtevami in domisljavostimi, — in kako hoče nastopiti proti tej slovanski pohlepnosti in varovati nemški značaj mesta? Dr. Lueger je odgovoril, da je to res za nekatere Slované, nikakor pa ne velja za vse. Proti predrznežem hoče nastopiti z vsemi sredstvi, ki so mu na razpolaganje.

V seji Dunajskega obč. sveta 25. okt. je dr. Foerster vprašal pri subvenciji otroškega vrtca v III. okraju, ali se vanj sprejemajo samo nemški ali tudi češki otroci? On ne more priporočati, da se češki element podpira, in ako so to tudi le otroci v šolskem vrtcu. Zahteva, da se dovoli podpora le pod uslovjem, da se v otr. vrtu govori izključno le nemški, ter da je vse osebje nemškega rodu. — Litomeriški škof vzdržuje na Dunaju zavod za češke rokodelske učence. in pred kratkim se je otvoril na Dunaju češki dom, vreden 90.000 gld. Ako torej mesto ne podpira čeških otrok, jih še ne vrže na cesto. Češki aristokrati naj sami vzdržujejo svoje zavode. Ako rabijo gospodje pri volitvah češke glasove (Klici: Vi ste voljeni z židovskimi) — (Nemški nacijonaleci so z Židi sklenuli pri volitvah kompromis. Op. ur.). — Potem stavim predlog, da se naj tudi židovski otroci ne sprejemajo. — Njegov predlog je propadel.

Češko. Nemški duhovniki teplaškega vikarijata na Češkem so izjavili, da ves nemški kler na Češkem s polit. mahinacijami nem. katol. ljudske stranke nima ničesar opraviti, ter da je vsakdo obrekovalce, kdor jih smatra za sovražnike nemškega naroda in za prijatelje Čehov.

V Ustju je bil 23. okt. shod radikalne stranke nemške. Wolf je napadal vlado in nem. ustavoverce. Za jedno je bila od socialnih demokratov vprizorjena protidemonstracija, katere se je udeležilo 2000 oseb, in ki je izrekla svojo zadovoljnost z novo taktiko levice.

Pri kontrolnem shodu v Ričanah je bil vsled svoje uradne dolžnosti prisoten tudi dež. posl. Barták,

ki je pozval češke rezerviste, naj se v češčini odzovejo, kar so ti tudi storili. Vojaška oblast sedaj zahteva od Prškega drž. pravdnictva, da se proti posl. Bartaku dvigne tožba po § 222. (zavajanje vojakov k nepokorščini v službi).

„Zde“ ali „Hier“? Po mnogih zapiranjih slovan-skih klicalec so pri nadaljnjih kontrolnih shodih na Češkem (menda vsled ukaza od zgoraj) vendar le pogodili pravo. Rezervistom se prečitajo dotična vojaška obvestila v obeh jezikih, na to pa pozovejo, da vsak, ki je klican po imenu, stopi iz vrste, ne da bi se sploh oglasil s klicem.

Na shodu novomeških volilcev v Pragi je govoril urednik »Nár. L.« Klofáč, da je potreba pomesti, se danji politiki odvrgniti mladočeško vodstvo. Kako opravičijo češki poslanci svojo postopanje z ozirom na izjemni stan v Galiciji, ki je bil napr. n. proti najboljim prijateljem našega naroda, proti poljski ljudski stranki? Pri nas mora razsojati narod, a ne poslanci.

Polt spolek radikalne napredne stranke na Češkem je 13. okt. sklenul protest proti avstro-og. nagodbi, 1. ker se ž njo na novo utvrdi duvalizem, ki ni bil le bez Čehov sklenen, temveč tudi proti njim. 2. ter se ž njim utvrdijo cislitvanizem in krivde narodom na Ogerskem, — 3. ker pogodba seka težke rane češkemu kmetijstvu, obrti in trgovini, 4. ker se ž njo nova bremena s povišanjem davka na sladkor in pivo, navalé češkemu narodu. S tem protestom tudi obsojajo mladočeško politiko kot neprikladno in najivno oportunistično. Iz opozicije je prestopila v vlado in hoče glasovati za nagodbo, ta politika je dovedla imenu češkemu nevažnost v tujini, doma zabila opozicijski duh in bila kulturno nedelavna.

Za češke visoke šole na Moravskem je bil v Pragi 23. okt. manifestacijski shod v staromeški dvorani, ki pa je bil za udeležence — nad 1000 — še premajhna. Udeležil se je shoda župan dr. Podlipný, ki je bil voljen predsednikom; rektorji češke univ. in tehnike, mnogi profesorji, zastopniki akad. društev, mnogi poslanci itd. Prof. dr. Čelakovský je govoril o potrebi in važnosti visokih šol in priznaval zasluge češkega dijaštva v agitaciji zanje. Rektor vseuč. dr. Reinsberg pravi, da je zahteva opravičena v interesu znanosti, a tudi v interesu uže sedanjih českih visokih šol. — Rektor tehnike dr. Slavik izjavlja imenom prof., da oni z vso pozornostjo zasledujejo ta prizadevanja in se povsem strinjajo ž njimi. — Drž. posl. prof. dr. Blažek izjavlja, da je narodna svobodomiselna stranka bila vedno za ustanovo českih visokih šol na Moravskem; imenom stranke obvesti, da bode ustanova češke tehnike na Moravskem povsem zagotovljena v nekoliko dneh, ter da se je čas zelo približal za ustanovitev češkega vseučilišča na Moravskem. Treba pa je vendar neprestano delovati zanje, in današnji shod je dokaz, da so one zahteve vsega naroda. Složno postopanje naroda in njegovih poslancev mora dovesti k cilju. — Dr. Fr. Lad. Rieger pravi, da stranka, ki bi ne bila za te zahteve, ne bila bi češka stranka. Uže pred 32 leti je govoril za češko univerzo Dr. V. Schönborn izjavlja se za te šole imenom katol. narodnega programa. — Posl. dr. Baxa zaznamuje to zahtevo vse-narodno. A skrbeti moramo, da dobé učiteljstvo povsem češkega značaja; da ne zavlada narodni indifere[n]tizem. — Bar. Pražak se zahvaljuje imenom Mora-

vanov Pragi za to manifestacijo. — V. Tereba se imenom českih kršč. socialistov izjavi za visoke šole. — Red. Hain imenom radikalno-napredne polit. stranke, — jur. Vahalik imenom dijaštva — Prof. Kameníček, preds. osrednjega odbora moravskega za ustanovo českih visokih šol, se zahvaljuje vsem govornikom in udeležencem. Na to se je sprejela resolucija, zahtevajoča obe visoki šoli. Mednarodni značaj nemških visokih šol v Avstriji se je malone povsem prevrgel v čisto nemško nacionalen, in češki dijaki se na njih napadajo. Za narodni in kulturni razvitek posamičnih narodnostij mora skrbeti pa moderna država, in zato je ustanovitev velikih šol na Moravskem v zgodovinskem, narodnem, kulturnem in gospodarskem pogledu nujna potreba.

V Mosteh je bil 23. okt. shod za nujno zgradbo češke šole. Mesto se je nastavilo v bivši kasarni, v povsem nesposobnih mestnostih (kakor je bila svoj čas v Gorici slovenska). Zahtevali so odločno, da občina preskrbi primerne prostore šoli, sicer ne bodo pošiljali vanjo več svojih otrok. Radi tega je okr. komisar shod razpusil.

Moravsko. Klub českih poslancev moravskega dež. zbora je imel 22. okt. v češkem domu v Brnu sejo, kjer se je posvetoval o predlogih za preosnovo deželnozborskega volilnega reda. Po daljši debati se je volil pododsek, da prouči podane predloge, ter se je določila nova seja čez 14 dni. — Načrt volilne preosnove, kateri je podal dr. Žáček, določa 38 mandatov iz mest, od teh bi prišlo na Čehe 21, na Nemce 17; — 48 mandatov kmečkih občin, od teh bi prišlo na Čehe 37, na Nemce 11.

Seдемčlanska deputacija je bila pri Olomuškem biskupu, da ga naprosi za prostore, kjer se naj nastavi češka gimnazija v Viškovem. Ondi ima namreč biskup hišo, v kateri se sicer nastavljeni nekateri uradi, ki pa je na polovino prazna, in te želi Matica uporabiti v šolo. Biskup je obljubil, da ustreže želji.

Zaupniki češke narodne socijalistične stranke so v Brnu 4. nov. sklenuli, da pozovejo češke poslance, naj ne glasujejo za krivično nagodbo, ter naj odločno zastopajo narodne, politične in gospodarske interese češkega naroda in zahtevajo uveljavljene češkega drž. prava.

Galicija Pri državnozborski volitvi v 5. kuriji v Kolomejskem okraju 25. okt. je bil voljen poljski kandidat, veleposestnik Stepan vit. Moysa, s 658 glas. Malorus dr. Mih. Dorundak je dobil 304 glase.

Nadomestna volitev v 5. kuriji gališki (Kolomea) za drž. zbor se razpravlja po poljskem časopisju. Poljaki jo pozdravljajo kot sijajno zmago (poljski kandidat je dobil 658, ruski 304 gl.). »Galičanin« pravi, da je Malorus propadel, 1. ker je radikalno ruska stranka s ščuvanjem proti duhovščini in demoralizacijo ljudstva dovedla propad narodnega duha, 2. ker je poljski centralni volilni odbor, ki ima v deželi oblast, Rusom skrajno sovražen. »Dilo« pravi, da je v vsem 380.000 Malorusov, 43.000 Poljakov in 31.000 Židov in Nemcev v volilnem okraju Dasi je ruski kandidat priljubljen, vendar je kljubu ogromni večini sorojakov propadel: 1. ker je vlada pritiskala na volilce, in 2. ker je rusko prebivalstvo apatično.

Bukovina. Dež. predsednik je pozval uradnike, naj se učé ruskega in romunskega jezika. V ta namen je ustanovil kurze od 15. okt. do 1. maja.

Dalmacija. Spljetski gospodarski odbor se obrača na svetlo korono za opomoč deželi, zlasti za ustanovo velike kmetijske šole v Spljetu.

Tu se vedno bolj širi germanizacija, zlasti v upravnih uradih. Namestništvo, finančni ravnateljstvo, okrajna glavarstva si dopisujejo nemški; in cirilica je povsem izključena.

Hrvatsko. Kr. sodišče v Oseku je pričelo uporabljati službene pismene zavitke z nemškim tiskanin nadpisom. § 56. hrv. og. nagodbe določuje, da je v vsem obsegu kraljevine Hrvatske in Slavonije službeni jezik pri sodišču in upravi le hrvatski. V najnovejši dobi pa se je pričel tudi tu poskus germanizacije.

Pri občinskih volitvah v Zagrebu je v 1. in 2. razr. zmagala vladna madjaronska stranka, v 3. razr. pa „čisti“.

Kralj. stol sedmorice je potrdil obsodbe uredn. »Obzora« Pasariča na 4 mesece zapretja zaradi žaljenja časti želez. urad. dr. Lazarusa, Hellerja, dr. Spevca in dr. Gavrančiča; župnik Ilijašević je obsojen na 3 dni zavora ali 150 gld. globe, sourednik »Obz.« Blažeković na 3 dni zavora. — »Obzoru« se je znižala izguba na kavciji od 300 gld. na 150 gld. Blažekoviću premenil zapor v globo 15 gld.

Pri mestnih volitvah v Oseku je glasovalo od 134 volilcev: 52. in sicer 29 uradnikov, 9 Židov, 14 meščanov; v II. razr. od 959 volilcev 461. in sicer 242 uradnikov, 108 Židov in 111 meščanov; v III. razr. od 1350 volilcev 693, in sicer 271 uradnikov in 173 Židov — Potem ni čuda, da prodira madjaronstvo.

Pri Zagrebških volitvah v mestni zastop so v III. razr. zmagali »čisti« pristasi dr. Jos. Franka. Od 1369 volilcev glasovalo je samo 534. Kandidati koalovane opozicije so dobili 214—218 glasov, Frankovci po 315—324. Vladna stranka ni postavila kandidatov. — »Triumf Franka znači triumf politične bezznačajnosti, korupcije in hinavstva, ki se pod imenom Hrvatske, kakor bršljan okolo Židov, ovija okrog madjarske ideje. Toržestvo Franka znači triumf najdrznejšega klevetnika Strossmayerja, prvega sina domovine,« pravi »Jedinstvo«.

Hrvatsko drž. pravo pa Slovenci. Radi članka pod tem naslovom v 20. štev. »Sl. Sv.« smo bili dodali v isti št. še članek: »Slovenski katoliški stranki jedno«. Nato je »Slov. Narod« ponatisnul poslednji članek in ga je umel pravilno, kakor kaže uže naslov, namreč, da je kritikoval taktiko kranjske latinizatorske stranke. Da bi bila naša kritika toliko razvidna, treba je bilo nekoliko omeniti o hrvatski Obz. raški, posebnost pa pravaški stranki. »Hrvatska Domovina« nam je vsled tega posvetila a cel članek, seveda obrnen proti nam. Spljetsko »Jedinstvo« pa je dobrohotno vzelo na znanje oba naša članka in s tem Hrvatom hotelo naznaniti, da se Slovenci ne udajejo slepo na kako stran. Ljubljanski »Slovenec« se je razveselil, da mu je »Hrvat. Domovina« s svojim odgovorom, namenjenim »Slov. Svetu«, stvorila uslugo. Ker »Slovenec« ne more stvarnega odgovarjati sam, tvrdi, da se noče spuščati v prepire.

Ker danes ni prostora, konstatujemo le na kratko, da nam ni ne za prepir, ne za napad, *temveč le za stvar in za pravilno taktiko pri isti stvari.* Zato smo pokazali na težave, ki se bodo delale pri izvrševanju hrv. drž. prava, in zajedno na neumestnost tiste taktike, ki bi hotela sedaj uprezati slovenske moči za zadače, ki pridejo na vrsto še le *po izvršenju drugih,*

sedaj nujnejših, taktično aktuvalnih zadač, in celó takih zadač, ki so preduslovje izvršenju hrv. drž. prava. In kedar postane hrv. drž. pravo aktuvalno tudi za Slovence, tedaj bodo imeli vseh rodoljubi dežel in vseh polit. barev besedo za stvar in taktiko. No o vsem več ob priliki.

Ogersko. Minister notr. poslov je v zvezi z naučnim min. izdal naredbo, naj bi se pri zapisih v matrike pri grško-zjed. otrocih ne zapisovala narodnost ruska in romunska. Madjari si prizadevajo pri papeški kuriji za dovoljenje, da se vvede v zjed. grške cerkve madjarsko bogoslužje. A pri tem bi jim bil zaznamek vernikov ruske ali romunske narodnosti na potu.

Kurija je zavrgla priziv ničevosti v pravdi urednika »Nar. Novin« Pietra, ter potrdila obsodbo (zapor 8 mesecev, globo 600 gld. in poravnava stroškov).

Ogerski min. preds. je zahteval od srbskega pravoslavne saborskega odbora, da mu predloži račune narodnih fondov za 1897 in budget za 1898. Odbor je na stališču, da vlada nima prava, da to zahteva, temveč samo, da pregleda od sabora potrjene račune; kljubu temu je izvršil ministrov nalog. Tako odbor sam pomaga, da se nezakonitim potom ruši avtonomija pravoslavnih Srbov na Ogerskem.

V Budimpešti je predložen nasvet z mnogimi podpisi, da naj mestni municipij podeli min. predsed. Banffy-ju častno meščanstvo za njegove velike zasluge za deželo in mesto (baš sedaj po odpravi Hentzijevega spomenika)

Bosna. Bosenska vlada je dovolila begom Sulejmanpasičem, da smejo mesto desetine pobirati četrtino. Radi tega je došlo 170 kmetov od njih posestev v Sarajevo prosit pomoči od vlade. A policija jih je zajela in prisilila, da so se po železnici zopet vrnili domov.

Srbija Srednji odbor liberalne stranke na Srbskem je v prisotnosti nekdanjega regenta in vodje Rističa ter Ribara se sklenul, da stopi liberalna stranka v polno opozicijo proti vladi. Organ »Srbska Zastava« se z novembrom zopet oživi. — Ta sklep ima za posledico, da sedanji kabinet v skupščini, ki je sklicana z 28. nov., nima več večine. Torej pričakujejo kabinetno krizo ali pa razpust skuptčine.

Ruski poslanik v Carjigradu, Sinovjev, je zatrdil pred svojim odhodom v Livadijo srbskemu poslaniku Novakoviću, da se poročila ruskega kurirja v Skoplju strinjajo s podatki o armenskih grozovitostih, navedenimi v srbski noti. O tej važni stvari hoče obvestiti carja. Srbski noti bo sledila še energičnejša ruska.

Črna Gora. Knez Nikola je pozval na Cetinje vojvode in vojake v posvet, naj li jatagan ostane ali se odpravi v vojni. Sklenulo se je, da se pridrži to orožje.

Knez Nikola je potrdil zakon o plačah učiteljskih na ljudskih in srednjih šolah v Črni Gori, a sedaj se deluje za uravnano in stalno plačo duhovništva, ki je doslej imelo dohodke iz raznih doneskov vernikov in cerkvenih funkcij.

Bolgarsko. Sobrajanje je bilo 27. okt. slovesno otvorjeno. Knez je konstatoval prijateljsko razmerje do vseh držav, zahvalil se carju in carici na prijaznem sprejemu ter izrazil, da je uverjen o jednaki hvaležnosti bolgarskega naroda in njegovih zastopnikov. Stotako mu bo sprejem od vladarja hrabrih Črnogor-lev nepozaben.

Rusija. Car je ukazal, da se na njegove troške popravijo na Grškem v e one cerkve, katere so razdejali Turki v zadnji vojni. Stradajočim v Epiru je poslal 30.000 vreč moke.

Car in carica sta šla 29. okt. v Sebastopolu v zgodovinsko znameniti samostan sv. Jurija k zahvalnici povodom 10 letnice, da se je odvrnila smrtna nevarnost carske rodine pri železnični katastrofi v Borki. Po bogoslužju položila sta temeljni kamen novi cerkvi, katero zgradi samostan v spomin svoje tisočletnice. Potem sta se vrnila v Livadijo.

Car Nikolaj je po admiralu Skrydlou izrazil svojo zabtevilo prebivalstvu v Rethymno, ker so na carjev god sami izročili orožje z izjavo, da hočejo pokoriti se carjevemu pr. dlogu o razoroženju.

Književnost.

Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Vsebinska IV. seš. t. 1.: Dr. Fr. Kos: Iz zgodovine Jugoslovancev v VI. stoletju po Kr. — Fr. Kovačič: Rimski romarji iz slovenskih dežel. — Janko Barlé: Iz Schönlebnovih zaupiskov o kranjskem plenstvu. — A. Koblár: Čegav je Žumberk. — Mali zapiski. — Prilogi: Podoba Žumberškega gradu s tlorisom po narisih Pieronijevih iz l. 1639. — Napisi zaglavij sami uže kažejo, kakó važne in zanimive razprave podajajo ta »Izvestja«. Vprašanje o Žumberku je celó nekako aktualno, in je umestno, da urednik »Izv.« g Koblár razpravlja to točko. Izdaje v novo toplo priporočamo slovenskim zgodovinarjem. Stoji 2 gld. na leto; člani Muz. društva, ki plačujejo 4 gld. na leto, dobivajo »Izv.« in »Mittheilungen« brezplačno.

Spominek na slavnost slovenskega pesnika Iv. Vesela-Koseskega, ki se je vršila dné 14. avgusta 1898 v Spodnjih Kosezah povodom stoletnice njegovega rojstva. Poklonjen rojakom njegovim. Založil in tiskal Drag. Hribar v Celju. Str. 38. Cena 20 kr., po pošti 22 kr. Lepo delce, ki obseza govor Mak. Pirnata dr. F. Detele, nekatere pesni Koseskega samega in spredeji pesem dr. Mih. Opeke.

Slovenska stenografija. (Sostav Gabelsbergerjev). Priredil F. Magdič, profesor v p. Str. 32+32. Prva polovina knjige obseza pouk in tekst vaj, v drugi polovini pa so te vaje podane stenografski. Vsa knjiga je prek in prek pregledna, ves tekst jako razločno izvršen. Našim čitalcem je prof. Magdič davno znan po svojem izdanju Hrvatskega stenografa, po delovanju v stenografiji; on je sedanji rod po šolah v hrv. stenografiji vzgajal, v Stenogr. pa utvrjeval tudi slovensko stenografijo. Priporočan tudi to sistematiški prirejen knjigo, naj bi se posebno mladina segla po njej. Cena 50 kr.

Stenograf. Glasilo hr. stenogr. društvo u Zagrebu. Br. 7. 8. Podaje dalje: Nešto iz povjesti stenografije. — K metodi u stenogr., — in vaje.

Slov. ruski slovar in slov. slovnica za Ruse se bosta tiskala v Gabrščekovi tiskarni v Gorici, ako ta proda v kratkem še 300 rusko-slov. slovarjev in slovnici. Cena 1 gl. 60 kr.).

»Mjesca dana pješke«. Potopis od Korčule do Cetinja. Napisal Pet. Kuničič. Cena 50 kr. — »Il mio settimo viaggio nel Montenegro«. A. Baldači. V Rimu. Izd. ital. zemljepisno društvo. Stanislav Belza: »Nad brzegami Bosny i Narenty«. Varšava — Na 317 str. se podajajo naravne in kulturne slike iz Bosne in Hercegovine.

»Bog i Hrvati«. koledar za 1899. S 94 slikami stoji le 50 kr. »Nada«, karlovski koledar za 1899. S slikami. 40 kr.

»Slobodna zidarija u obće i u nas.« Od 1848—1898. Napisal dr. M. Marcheti. 104 str. Cena 50 kr. Pisec dokazuje, da so prostozidarji največi sovražniki katol. vere. Grof Ivan Drašković je 1773 utemeljil v Varaždinu ležo. Drugo so v Glini ustanovili graničarski častniki. (Med prostozidarji je bil baje celo nadbiskup

Maks. Vrhovacin razni kanoniki.) — Pisec dokazuje, da je vrhovni namen te zveze le nekaterim členom znan. Papeži so opravičeno prepovedali to zvezo ter izobčili člane.

Hrvatski koledarji za 1899. »Zvonimir« cena 60 kr. V književnem delu ima iz ruske, poljske, francoske in angleške književnosti prevedena dela ter lepe slike. — »Živila Hrvatska«. Cena 30 kr., tudi ta ima razne prevode in slike.

Piesne l'udu slovenského. I. zv. zhral Štef. Mušik, izd. slov. muzealno društ. v Turč. sv. Martinu.

»Povjest Hrvata«. Nap. prof. Vek. Klaič. — I zvezek tega velikega dela (proračunjenega na 4. zv.) je izšel ter opisuje vladu knezov hrvatske krvi (641—1102.) in vladu kraljev Arpadovičev (1102—1303.) Knjiga obsega 320 str. velik. oblike in ima 121 slik. Cena 3 gl.

Knihovna Rozhledů XXI. Vydává a pořádá Josef Pelcl. Seš. 4 a 5: **Počátky konstitučního života v Čechách.** Napsal dr. Zđ. V. Tobolka. Cena seš. 24 kr. Važno izdanje, ker podaje akte o početkih ustavnega življenja, poučuje s tem vse avstrijske narode.

»Národní písně československé« za štiriglasni zbor, izdaje v sešitkih zadruga čeških pevskih društev, v harmonizaciji skladatelja Malata. Zvezek stoji 80 kr.

Христианское чтение, издаваемое при С.-Петербургской Духовной Академии. Выпускъ X. (Октябрь). Содержание: Писнописные и музыка въ древней христiанской церкви. — Происхождение жизни. (Окончание.) Проф. С. С. Глаголева. — Въ чемъ истинное счастье? — Школа и жизнь. Итд. То izdanje obseza redno velike razprave, ki pretresajo svoje zadače z znanstvenega, filozofskega in verskega stališča.

Нынѣшнее положенiе въ Австрiи. (Розсужденiе старога австрiйскаго патриота.) Pod tem zaglavjem priobčuje »Галчанинъ« celo vrsto člankov, podavših pomen sedanje avstrijske ustave in dovajajočih do sedanjega položaja. Vsa razprava je uvaževanja vredna.

»La musique en Russie« je vrsta člankov iz »Revue et gazette musicale de Paris« posebe natisnanih, ki poučujejo s kritičkega stališča o ruskih skladateljih in njih delih.

Opomnja upravnistva.

Blizamo se koncu leta, mnogi naročniki pa letos niso še ali nič plačali ali pa so zaostali za kako četrtletje. V interesu odstopanja lista in od njega zastopane stvari prosimo, da vsak naročnik do časa izpolni svojo dolžnost. Ob tej priliki vnovič omenjamo, da so zlasti na Tržaskem, v mestu in okolici, mnogi naročniki jako zanikarni nasproti nam, ker uže leta in leta zaostajajo z naročnino, ne da bi se brigali za naše tudi pisane, poslano jim opomine. Odkar se je uredništvo preselilo na Dunaj, vedejo se nekateri naročniki tako, kakor da bi jih bili mi oprostiti od poravnavanja naročnine, katera znaša pri nekaterih danes po 10, 15, 20 in več gld. Nadejamo se, da se gospoda spomni svoje dolžnosti. Lista ne vsiljamo nikdar nikomur; če pa se je kdo naročil nanj in ga ne vrne, mora tudi vedeti, česa je dolžan.

Upravištvo »Slov. Sveta« ima na prodaj še vseh letnikov po nekoliko odstopov. Ti letniki obsegajo mnogo razprav o cerkvi, politiki, narodnosti in različnih podatkov. Mladina ima na sto in sto razstolmačenih ruskih pesnj in ruske proze. Drobtnice ruske in druge vključujejo mnogo gradiva, vrednega slovenskega spomina. Vse je zaresno in jedrnatno spisano, in sedaj se delajo napake na Slovenskem večkrat vsled tega, da dotičniki se niso poučili iz »Slov. Sveta«. Kdor deluje javno, ta pa še posebe potrebuje čitva iz »Slov. Sveta«. Letnike oddajemo po dogovoru.

Popravki k 20. št. »Sl. Sv.« Str. 307, na desni, v 25. zdolej: stranki, k e r goji (nam »ter«); str. 308, na levi, 24. vr. zgorej: nima smisla (nam. »nimajo«).

»SLOVANSKI SVET« izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravištvo. — Naročniki, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.